

AN OLD FAKIR

By S.N. CHAMKUR

మిసిమి

"All that we are is the product of what we have thought" is "We are what we think." — Dammapada.

సంపుటి 8 మే 1996 సంచిక 4

వ్యవస్థాపక సంపాదకుడు : డాక్టర్ **రవీంద్రనాథ్ ఆలపాటి**

విషయసూచిక

ముఖచిత్రం : **బుద్ధుడు - ధర్మచక్ర ప్రవర్తనము**

విడిప్రతి రూ. 6/- వార్షిక చందా రూ. 70/-

Printed, Published by BAPANNA ALAPATI at Kala Jyothi Process Ltd., 1-1-60/5, R.T.C. X Roads, Musheerabad, Hyd-20. Ph. 7612436, 7612337.

సంపాదకుడు : అన్నపరెడ్డి వెంకటేశ్వర రెడ్డి

DOUBLE STANDARD

- BY CHARLES NEWTON

To end gender discrimination, the U.S. Government Printing Office has banned the use of sexist Words and expressions, such as "manpower, man on the street, foreman, seaman, layman, policeman" and so on, and drawn up a glossary of non-gender equivalents. Since Women all over the world are increasingly resentful of words like "mankind", which implies that the entire population is unisexual, it behoves lexicographers to assume responsibility for the task, initiated by the U.S. Government Printing Office, of coining non-gender equivalents of all sexist Words. Activists for Women's rights, in protest against the male tendency to conceal their marital status in the honorific "Mr", and to reveal women's through the words "Miss" and "Mrs", coined an honorific for themselves, "Ms", which like "Mr", conceals matital status, such activitsts would do well to go further and help lexicographers to end gender discrimination through dictionaries.

In compiling future editions of dictionaries, lexicographers could empanel women's rights activists, who would be helpful in suggesting equivalents for words that tend to favour men in a seemingly unisexual world. Oddly, though the ninth edition of the Concise Oxford. Dictionary, (The COD) has been edited by a woman, Ms Della Thompson, not much has been done to eliminate sexist words. One particular word, "prostitute", is grossly unfair to women and should be eliminated. Even the supposedly softer substitute, "sex worker" is not favoured by many people. In the ninth edition of the COD effort has been made to explain that all prostitutes are not necessarily women, but the definition given is still not sufficiently fair to that sex.

Among the many innovations in the ninth edition of the COD, there is the following note on sexism in English; "There is a widespread tendency to replace terms for occupations or titles which are unnecessarily marked for gender (e.g. flight attendant for stewardess) and to substitute person for man in words such as chairman, salesman, and spokesman. Opinions vary very widely concerning the desirability of such substitutions, A balance needs to be struck between the desire to avoid sexist language and the commonsense of one's audience; sensitivity to context is needed to determine the borderline between sensible accommodation and absurdity. The extending of this tendency to cover words with only tenuous etymological links with sex (e.g. masterpiece, manhandle, manhole), is not generally accepted, and extreme forms such as herstory for history have little place outside specifically feminist writings.

"The English language lacks a third person singular pronoun or possessive adjective applying neutrally to both sexes. The older convention was to use he, him, his for both sexes (e.g. Each member must pay his subscription), but this is now often felt to exclude women and girls. Acceptable alternatives include (i) rephrasing in the plural (e.g. All members must pay their subscriptions; (ii) using both pronouns or possessives (e.g. Each member must pay his or her subscription), though this is often cumbersome; his/her and he/she (or even s/he) are awkward to read aloud. The use of they and their in the singular is common in informal speech (e.g. Each member must pay their subscription, but is considered ungrammatical and should be avoided in formal speech and writing.

మార్క్సిస్టు మేధావి, ప్రముఖ చరిత్ర కారుడు
ఏటుకూరు బలరామ మూర్తి

సంస్మరణ వ్యాసం - టి. రవిచంద్

''అన్వేషణ పూర్తి కాలేదు. జ్ఞాన తృష్ణ చల్లార లేదు. చల్లార కూడదు. చల్లారిన మరుక్షణం నిర్వాణమే. ఇటీవల పదే పదే అనారోగ్యానికి గురౌతున్నాను. కోలుకొంటున్నాను. మరుక్షణంలో తిరిగి కలం చేపడుతున్నాను'' అని డిసెంబర్, 1995 లో ఆంధ్ర సారస్వత పరిషత్తు, హైదరాబాద్‌లో జరిగిన సభలో సుప్రసిద్ధ మార్క్సిస్టు మేధావి, ప్రముఖ చరిత్ర కారుడు, స్వాతంత్ర్య సమర యోధుడు ఏటుకూరు బలరామ మూర్తి అన్నారు. ఈ మాటలు అని సంవత్సరం కూడా కాకముందే 78 సంవత్సరాల వయస్సులో తమకు అత్యంత అభిమాన దర్శనమైన బౌద్ధం పై ఒక స్వతంత్ర గ్రంథం రచిస్తూ (ఇప్పటికి రెండు-అధ్యాయాలు పూర్తయ్యాయి) ఏప్రిల్ 3వ తేదీన విజయవాడలోని తమ స్వగృహంలో మరణించారు. వారి మరణం ఆంధ్ర దేశంలోని ప్రగతి శీల శక్తులకు ఎంతో విషాదం కలిగించింది. వారు లేని లోటును ఎవరూ పూరించ లేరు. ఏటుకూరు బలరామమూర్తి జీవితం ఒక్క కమ్యూనిస్టులకే ఆదర్శ ప్రాయం కాదు. సమాజ ప్రగతిని, మానవ శ్రేయస్సును ఆశించే ప్రతి ఒక్కరికి ఆదర్శ ప్రాయం. దాదాపు ఐదు దశాబ్దాలకు పైగా కమ్యూనిస్టు ఉద్యమాన్ని అంటి పెట్టుకొని, సిద్ధాంత రంగంలో విశేష కృషి చేసిన ఏటుకూరు బలరామమూర్తి 1918 సెప్టెంబర్ 23న గుంటూరు జిల్లా ఏటుకూరులో జన్మించారు. వారి తండ్రి ఏటుకూరు సీతారామయ్య బ్రహ్మ సమాజ అభిమాని, ఆ ప్రభావంతో ఆయన '' త్రిమూర్తులు పుట్టిన విధము'' అనే విమర్శనాత్మక రచనను 1928లో వెలువరించారు. దీన్ని బలరామమూర్తి 1994లో విశాలాంధ్ర ద్వారా పునర్ముద్రించారు. ఈ పుస్తకానికి బలరామమూర్తి రాసిన పరిచయ వాక్యాల్ని చదవితే తమ తండ్రి గారి సంస్కరణాభిలాష, శాస్త్రీయం, చారిత్రక దృష్టి వారిని ప్రభావితం చేశాయని ఊహించవచ్చు. 1937లో గుంటూరులోని ఆంధ్ర క్రైస్తవ కళాశాలలో బి. ఎ. చదువుతున్నప్పుడే మార్క్సిస్టు సాహిత్యంతో పరిచయం ఏర్పడింది. ఆ తర్వాత 1938లో గుంటూరు జిల్లా కమ్యూనిస్టు నాయకులు, నాటి మార్క్సిస్టు మేధావి పులుపుల శివయ్య ప్రోత్సాహంతో కమ్యూనిస్టుగా జీవితాన్ని ప్రారంభించి, చనిపోయే వరకు కమ్యూనిస్టుగా జీవించారు. ఆ నాటి నుంచి ఈ నాటి వరకు కమ్యూనిస్టు ఉద్యమంలో కొనసాగుతూ. మా అనేక ఉత్తమ రచనలు చేశారు. ఆయన మరణించే నాటికి విశాలాంధ్ర ప్రచురణల సంపాదకుడుగా ఉన్నారు. ఆ సంస్థ ద్వారా అనేక ఉత్తమ సాహిత్య, దార్శనిక, చారిత్రక రచనల్ని తమ అమూల్యమైన పీఠికలతో ప్రచురించారు. 1930-1935 ప్రాంతాల్లో ప్రచురించబడి నేడు అలభ్యమైన మూడు అరుదైన గ్రంథాల్ని బలరామమూర్తి తమ విలువైన పరిచయ వాక్యాలతో ప్రచురించారు. వీటిలో రెండు పుస్తకాలు ప్రాచీన సంస్కృత సాహిత్యాన్ని, మరీ ముఖ్యంగా మహా భారతాన్ని వినూత్న రీతిలో పరిశోధించిన విమర్శకుడు పెండ్యాల వేంకట సుబ్రహ్మణ్య శాస్త్రి రచనలు!. మహా భారత చరిత్రము (మొదటి ముద్రణ 1938), రాజసూయ రహస్యము (మొదటి ముద్రణ 1928). వీటిని పునర్ముద్రిస్తూ బలరామమూర్తి రాసిన పరిచయం చాలా ముఖ్యమైనది. వారి దార్శనిక, చారిత్రక పరిశోధనా దృష్టికి ఈ పరిచయ వాక్యాలు మచ్చు తునకలు. ''భక్తి, ద్వేషాలకు అతీతంగా వస్తు గత చారిత్రక దృష్టిని అలవరచుకునేందుకు ఇలాంటి గ్రంథాలు ఎంత గానో అవసరం''. ఆంధ్ర దేశంలో పురాణాల్ని, ఇతి హాసాల్ని హేతువాద

దృష్టితో విమర్శించి, సనాతనుల ఆగ్రహానికి గురయిన వారిలో కవిరాజు త్రిపురనేని రామస్వామి తర్వాత పేర్కొనతగిన వ్యక్తి పెండ్యాల సుబ్రహ్మణ్య శాస్త్రి. వీరిద్దరూ ఆంధ్రులకు శాస్త్రీయమైన విచక్షణాదృష్టిని కలిగించారు. అట్టి సుబ్రహ్మణ్య శాస్త్రి రచనల్ని ఈ తరానికి అందించి బలరామమూర్తి చాలా మేలుచేశారు. అదే విధంగా ఆర్య సమాజ వాదియైన జి. ఎస్. బి. సరస్వతీ స్వాములు రచించిన '' పంచముల చరిత్రము''ను విశాలాంధ్ర తరఫున పునర్ముద్రించారు. పేరుకు సాంప్రదాయిక స్వామి వారైనా వీరు వేద ప్రామాణ్యాన్ని అంగీకరిస్తూనే, అస్పృశ్యతా నివారణకు, బ్రాహ్మణేత రోద్ధరణకు పాటుపడిన మత సంస్కర్త. గొప్ప సంస్కృతాంధ్ర పండితుడు. దళిత ఉద్యమం దేశ మంతటా వ్యాపించిన తరుణంలో నాటి తరానికి చెందిన అగ్రవర్ణ సంస్కర్తలు దళితుల సమస్యను ఎలా అర్థం చేసుకున్నారో తెలుసుకోవటానికి ఉపకరించే మంచి పరిశోధక పుస్తకం ఇది. దీన్ని ప్రముఖ చరిత్ర కారుడు సురవరం ప్రతాపరెడ్డి తమ పీఠికతో మొదటి సారి ప్రచురించారు. దీని పునర్ముద్రణకు రాసిన పరిచయంలో బలరామమూర్తి నేడు అస్పృశ్యులుగా, అంటరాని వారుగా వివిధ రాష్ట్రాలలో పరిగణించబడుతున్న వారంతా ప్రాచీన తెగల వారని, నేడు దూషణగా ప్రయోగించబడుతున్న 'చండాల' పదం అనాడొక తెగ పేరని అభిప్రాయ పడ్డారు. అస్పృశ్యత అనేది సమాజంలో ఎలా, ఎప్పుడు పుట్టిం దనేది నేటికీ అభిప్రాయ భేదాలకు తోవ తీసే అంశమే అయినా, దానిపై నిష్పాక్షిక మైన పరిశోధన జరగాలని ఆకాంక్షించారు బలరామమూర్తి. అందుచేతనే జి . ఎస్. బి. సరస్వతీ స్వాముల పుస్తకాన్ని మరల పునర్ముద్రించారు. మన చరిత్ర, సంస్కృతి పట్ల మంచి అవగాహనను పెంచ గలిగిన పాత గ్రంథాల్ని నేటి తరానికి అందించి వారిలో శాస్త్రీయమైన చారిత్రక దృష్టిని పెంచాలని తమ జీవితంలోని అంతిమ ఘడియల వరకు కృషి చేస్తూనే ఉన్నారు. దానిలో భాగంగా డా॥ అంబేద్కర్ ను ప్రభావితం చేసిన ఆంధ్రుడు ప్రొఫెసర్ పోకల లక్ష్మీనరసు బౌద్ధం పై రాసిన గ్రంథాన్ని ఆంగ్లం నుండి తెలుగులోకి అనువాదం చేసి, ప్రస్తుత వ్యాస కర్తచేత మిళింద ప్రచురణల తరఫున ప్రచురించాలని ప్రయత్నిస్తున్న తరుణంలో హఠాత్తుగా బలరామమూర్తి మనల్ని వదలి వెళ్ళిపోయారు. ఇదే విషయంపై 30-03-1996న ఆయన నుండి ప్రస్తుత వ్యాస కర్తకో ఉత్తరం అందింది. దానికి సమాధానం రాసి పోస్టు చేసే సమయంలో వారి మరణ వార్త మా మాష్టారు రాజగోపాలరావు గారి ద్వారా తెలిసింది. ఈ వార్త వ్యక్తిగతంగా నాకు ఎంతో బాధాకరమయిన విషయం. ప్రొఫెసర్ పోకల లక్ష్మీనరసు పుస్తకానువా దాన్ని ఏప్రిల్ ఒకటవ తేదీన ముద్రణ కిచ్చి, బలరామమూర్తి తాము రాయ దలుచు కొన్న బౌద్ధం పై స్వతంత్ర గ్రంథానికి సంబంధించిన మొదటి అధ్యాయాన్ని పూర్తి చేశానని, ఈ పుస్తక రచన పూర్తి చేయడానికి టైమ్ టేబుల్ ప్రకారం పని చేస్తున్నానని తమ చివరి ఉత్తరంలో తెలియ జేశారు. మే 3 బుద్ధ పూర్ణిమ నాటికి లక్ష్మీ నరసు పుస్తకాన్ని బైటకు తేవాలని ప్రయత్నిస్తున్న సమయంలో బలరామమూర్తి మనల్ని వదిలి వెళ్ళాడు. చివరి క్షణం వరకు తమకు అత్యంత అభిమాన దర్శనమైన బౌద్ధంపై కృషి చేస్తూ మరణించిన విశిష్టమైన బౌద్ధాభిమాని బలరామమూర్తి.

'' చరిత్ర, తత్వ శాస్త్రం జోడు గుర్రాలు. నాకు రెండూ అభిమాన విషయాలే.'' అని అన్వేషణ అనే తమ ప్రసంగ వ్యాసంలో చెప్పుకున్న బలరామమూర్తి తమ నాలుగు దశాబ్దాల రచనా జీవితంలో 12 పుస్తకాలు, వంద లాది వ్యాసాలు రచించారు. తెలుగులో చరిత్రను, తత్వ శాస్త్రాన్ని తొలిసారి మార్క్సిస్టు దృక్పథంతో అధ్యయనం చేయటానికి ప్రయత్నించిన వారిలో ఆయనకు ప్రత్యేక స్థానం ఉంది. ఆయనకు భారతీయ తత్వ శాస్త్రాన్ని, చరిత్రను మార్క్సిస్టు

లోక దృక్పథంతో అధ్యయనం చేయాలనే ఆసక్తి తొలి నాటి నుంచి ఉంది. దానిలో భాగంగానే ఆయా విషయాల్లో విశేషమైన కృషి చేసి సాధికారికమైన విషయ పరిజ్ఞానాన్ని సంపాదించారు. అయితే ఆయన రచనలపై మార్క్సిస్టుల్లో పలు అభిప్రాయాలున్నాయి. మార్క్సిస్టు తత్వ శాస్త్రాన్ని అంగీకరించే వారిలో భిన్న రాజకీయ ధోరణులకు చెందిన వారున్నారు కాబట్టి మార్క్సిస్టు దృక్పథంతో చరిత్రను, తత్వ శాస్త్రాన్ని అధ్యయనం చేసి, ఎవరు రాసినా అందరికీ ఆమోద యోగ్యం కావటం అసాధ్యం. భిన్నాభి ప్రాయాలు ఎవరి మధ్యనయినా సహజమే. బలరామమూర్తి మొదటి ''విశాలాంధ్ర'' 'సందేశం' లాంటి కమ్యూనిస్టు పత్రికల్లో వ్యాసాలు రాసే వారు. 1953 నుంచి ఆయన పుస్తక రచన ప్రారంభమైంది. కడలూరు జైలులో 1948-1951 ప్రాంతాల్లో డిటెన్యూ గా ఉన్నప్పుడు తోటి సహచరుల కోసం రాజకీయ శిక్షణా తరగతులు నిర్వహించేవారు. ఆ తరగతుల్లో చరిత్ర, తత్వ శాస్త్రం బోధిస్తూ ఉండే వారు. అప్పుడు చరిత్ర, తత్వ శాస్త్రాలకు సంబంధించిన గ్రంథాల్ని అందిన మేరకు నిర్విరామంగా చదివేవారు. ఆ సమయంలో ఎ.ఎల్. మార్టిన్ రచన ''పీపుల్స్ హిస్టరి ఆఫ్ గ్రేట్ బ్రిటన్'' చదవటం తటస్థించింది. అటువంటి ప్రజా చరిత్రను ఆంధ్ర దేశ చరిత్రకు సంబంధించి అందించాలని ప్రయత్నం చేసి '' ఆంధ్రుల చరిత్ర''ను తమ మొట్ట మొదటి రచనగా వెలువరించారు. ఇది వామ పక్ష భావాలు గలవారినే గాక ఆంధ్రుల చరిత్ర అంటే ఆసక్తి ఉన్న అందరి అభిమానాన్ని చూరగొంది. బలరామమూర్తి రచనల్లో ముఖ్యమైనవి:1. ఆంధ్రుల సంక్షిప్త చరిత్ర (1953), 2. భారతీయ తత్వ శాస్త్రము (1955), 3. మన చరిత్ర (1972) 4. ఆంధ్ర ప్రదేశ్ దర్శిని (సహ సంపాదకులు, 1976), 5. గాంధేయ మార్గం - తాత్వికత (1986), 6. మార్క్సిజం - భగవద్గీత (వ్యాస సంకలనం,1986), 7. బౌద్ధం - మార్క్సిస్టు దృష్టి (వ్యాస సంకలనం, 1987), 8. ఉపనిషత్ చింతన (1989), 9. దళితుల ఆత్మాభిమానానికి ప్రతీక డా॥ అంబేద్కర్ (1991), 10. భారతీయ సంస్కృతి (1992), 11. గతం, వర్త మానం, భవిష్యత్తు (1995), 12. విశిష్ట విశ్లేషణ (1996). 1953 లో ఆంధ్రుల సంక్షిప్త చరిత్ర వెలువడినప్పుడు అది రాజకీయ రంగంలో పని చేసే వారికి, విద్యారంగంలో పని చేసే వారికి కూడా ఉపయోగపడి విశేషఖ్యాతి పొందింది. ఆంధ్ర జాతి స్థూల చిత్రణ దీని ద్వారా రచయిత పాఠకులకు అందించారు. ఈ గ్రంథం 1954లో రష్యన్ భాషలోకి కొలచల సీతారామయ్య అనువదించారు. ఆంధ్రుల చరిత్ర వెలువడినప్పుడు సనాతన పండితుల ఆగ్రహానికి బలరామమూర్తి లోనయ్యారు. ఆంధ్రుల మిశ్రమ జాతి వారు అని పేర్కొన్నందుకు గాను, కోట వెంకటాచలం అనే సనాతన పండితుడు బలరామమూర్తిని కొట్ట బోయినంత పని చేశారంట! (చూడు! కమ్మ వారి చరిత్రము, పుస్తక సమీక్ష, విశాలాంధ్ర, 8-2-1996). చరిత్ర రచనలో కాని దార్శనిక విశ్లేషణలో కాని ఆయన ఒకరిని మెప్పించాలనో, మరొకరిని నొప్పించాలనో ప్రయత్నించే వారు కాదు. తాము యథార్థాలని విశ్వసించిన వాటిని నిర్మొహమాటంగా ప్రకటించేవారు. ఈ మధ్యనే పునర్ముద్రణ పొందిన కొత్త భావయ్య చౌదరి ''కమ్మ వారి చరిత్రము'' ను సమీక్షిస్తూ కమ్మవారు క్షత్రియులనే వాదం ఎంత అశాస్త్రీయమో వివరిస్తూ ఇలా అన్నారు: '' ఆంధ్రు లందరి విషయంలో ఏది నిజమో. కమ్మ వారి విషయంలోనూ అదే నిజం. కమ్మ వారిలో ముఖ్య పురుషుడైన జాయప సేనాని పూర్వీకులు బోయ రాజులు. బోయలు సంస్కృతీ కరణ చెంది బ్రాహ్మణులుగా సైతం రూపొందారు. అధిక సంఖ్యాకులు చాళుక్యుల కాలంలోనే బ్రాహ్మణులు కాగా, కాకతీయుల కాలం నాటికి, వీరిలో

కొందరు కమ్మ రాజులైరి'' ఈ విధంగా ఆంధ్రుల చరిత్రకు సంబంధించిన అనేక చారిత్రక వాస్తవాల్ని వెల్లడించి, మిశ్రమ జాతి, వర్ణ సంకరం అనే భావనలు దోషాలు కావు, సుగుణాలు అని ప్రకటించిన నిజమైన శాస్త్రీయ చరిత్ర కారుడు ఏటుకూరు బలరామమూర్తి. బాబ్రీ మసీదు రామజన్మ భూమి వివాదం తీవ్ర స్థాయికి చేరుకున్న ఈ దశలో ''ఆంధ్రుల సంక్షిప్త చరిత్ర''లో బౌద్ధ స్తూపాలను హిందువులు ఎలా ఆక్రమించుకున్నది చైనా యాత్రికుడు యూవాన్ చాంగ్ మాటల్లోనే బలరామమూర్తి వివరించిన అంశాలు చరిత్ర విద్యార్థులే కాదు మన చరిత్ర పట్ల సరయైన అవగాహన ఏర్పరచుకోవాలని ప్రయత్నిస్తున్న ప్రతి ఒక్కరూ తప్పక గుర్తుంచుకోవలసినది ''అమరావతి స్తూపం బౌద్ధ భిక్షువుల అధీనంలో ఉంది. బ్రాహ్మణులు ఈ స్తూపం పై పెత్తనం కావాలని తగాదా పెట్టారు. బౌద్ధ భిక్షువులు తలుపులు బిగించు కొని లోపల కూర్చున్నారు. బైట బ్రాహ్మణులు ముట్టడి చేశారు. చివరకు బౌద్ధ భిక్షువులు తలుపులు తీసి, బైటకు వచ్చి రాజుగారి మధ్యవర్తిత్వం నడుపుదామని ఆయన వద్దకు వెళ్ళారు. ఈలోగా బ్రహ్మణులు స్తూపాన్ని ఆక్రమించుకున్నారు. రాజు బ్రాహ్మణుల తరఫున తీర్పు చెప్పాడు. బౌద్ధ భిక్షువులు స్థాన భ్రష్టులై లేచిపోయారు. కొద్ది రోజుల తరువాత అమరావతీ స్తూపం అమరేశ్వరాలయంగా మారిపోయింది.'' నేడు హిందూ మతోన్మాదులు ఒక నాడు ముస్లిములు హిందూ దేవాలయాలను పడ గొట్టారని దుష్ప్రచారం చేసి రాజకీయ ప్రయోజనాన్ని పొందాలని చూసే ముందు ఒక్క సారి చరిత్రలో హిందువులు జైన దేవాలయాల్ని, బౌద్ధ ఆరామాల్ని బలవంతంగా ఎలా హిందూ దేవాలయాలుగా, పవిత్ర స్థలాలుగా మార్చారో తెలుసుకుంటే, చరిత్ర వక్రీకరణకు పాల్పడరు (చూడు: బౌద్ధ సంస్కృతి విధ్వంసన - ఆంధ్రుల చరిత్ర, 1975, పేజీలు 52-64).

1955 లో ''భారతీయ తత్వ శాస్త్రము'' రచించారు. భారతీయ తత్వ శాస్త్రం గురించి బలరామమూర్తి గారి అవగాహనను ఇది తెలియజేస్తుంది. దీనిలో అతి ప్రాచీన కాలం నుంచి నేటి ఆధునిక దార్శనిక ధోరణుల వరకు భారతీయ తత్వ శాస్త్రం ఎలా మార్పు చెందుతూ వచ్చిందో వివరించారు. భారతీయ తత్వ శాస్త్రాన్ని వివరిస్తూ తెలుగులో ఏటుకూరు బలరామమూర్తి, డా॥ జి.వి. కృష్ణారావు, గోపీచంద్, నండూరి రామ మోహనరావు, ఎమ్. రాజగోపాల రావు లాంటి వారు తమ రచనలు వెలువరించారు. వీరిలో బలరామమూర్తి తత్వ శాస్త్రాన్ని శాస్త్రీయ దృష్టితో విశ్లేషించటానికి ప్రయత్నించిన వారిలో ప్రథముడు. బలరామమూర్తి, డా॥ జి.వి.కృష్ణారావులు కళాశాలలో సహ విద్యార్థులు, సాహితీ మిత్రులు. బలరామమూర్తి వ్యావహారిక భాషలో రచనలు చేస్తే, డా॥ జి.వి.కృష్ణారావు గ్రాంథిక భాషలో రచనలు వెలువరించారు. అందువల్ల వారి రచనలకు బలరామమూర్తి రచనలకు లభించిన ఆదరణ కరువయింది. అందులో బలరామమూర్తి భారతీయ తత్వ శాస్త్రాన్ని సమగ్రంగా ప్రాచీన కాలం నుండి ఆధునిక యుగం వరకు అందించటానికి ప్రయత్నించారు. డా॥ జి.వి.కృష్ణారావు భారతీయ దర్శనాల్లో బౌద్ధం పైనే ఎక్కువ మక్కువ చూపి, దానిపైనే ఎక్కువ కృషిచేశారు. ఆంధ్ర దేశంలో తత్వశాస్త్ర మంటే ఆసక్తి ఉన్న ప్రతి ఒక్కరు మొట్ట మొదట చదివే గ్రంథం బలరామమూర్తి ''భారీయ తత్వ శాస్త్రము.'' దీని ప్రథమ ముద్రణకు పరిచయం రాసిన మార్క్సిస్టు సాహితీ విమర్శకుడు మద్దుకూరి చంద్రశేఖర రావు ''భారతీయ తత్వశాస్త్ర పరిణామాన్ని అవగాహన చేసుకోవటానికి ఈ పుస్తకం తోడ్పడుతుందనీ, తత్వ శాస్త్ర గ్రంథాలను లోతుగా తరచి చూడాలని ఆసక్తి కలుగుజేస్తుందనీ ఆశిస్తున్నాను'' అని అన్నారు. ఈ మాటలు చాలా యథార్థమని తర్వాత చరిత్ర రుజువు చేసింది. ప్రథమ ముద్రణ సమయంలో మద్దుకూరి చంద్రశేఖరరావు ఆశించినట్టే ఈ

పుస్తకం ఆలోచనా పరులైన పాఠకుల్ని ప్రభావితం చేసింది. ఈ పుస్తకాన్ని మొట్టమొదట చదివిన వారు, దీని ప్రభావంతో తత్త్వ శాస్త్రాన్ని ఇంకా లోతుగా అధ్యయనం చేయాలని ప్రయత్నిస్తారన్నది వాస్తవం. ప్రస్తుత వ్యాస కర్త ఈ పుస్తకం ప్రభావంతోనే తత్త్వశాస్త్రం వైపు ఆకర్షితుడయ్యాడు. బి.ఎ.లో తత్త్వ శాస్త్రంలో మాకు పాఠాలు చెప్పిన సుప్రసిద్ధ తత్త్వ శాస్త్ర అధ్యాపకులు ఎమ్. రాజగోపాలరావుని ఈ పుస్తకమే ప్రభావితం చేసిందని ఆయన మాకు చెబుతూ ఉండేవారు. ఈ విధంగా బలరామమూర్తి ''భారతీయ తత్త్వ శాస్త్రము'' నాలుగు దశాబ్దాలకు పైగా ఆంధ్ర దేశంలోని అనేక మంది ఆలోచనా పరుల్ని తొలి దశలో ప్రభావితం చేసింది. నిజానికి ఈ ఒక్క పుస్తకం చాలు బలరామమూర్తి పేరు ఆంధ్ర దేశంలో చిరస్థాయిగా నిలిచి పోవటానికి. దీనిలో బలరామమూర్తి అతి ప్రాచీన కాలం నుండి ఆధునిక ధోరణుల వరకు ఇరవై అధ్యాయాల్లో భారతీయ తత్త్వ శాస్త్ర వికాసాన్ని ఆసక్తి కరంగా వివరించారు. చివరి అధ్యాయం ''తత్త్వ శాస్త్రం - సామాజిక ప్రయోజనం'' లో భారతీయ తత్త్వ శాస్త్రం, తత్త్వవేత్తల గురించి సూటిగా తమ భావాల్ని వెల్లడించారు. ఆయన వెల్లడించిన అభిప్రాయాల్లోని కొన్ని ముఖ్యాంశాల్ని ఇక్కడ ఆయన మాటల్లోనే ఉటంకించటం సముచితంగా ఉంటుంది. మార్క్సిస్టు దృష్టితో ఆయన భారతీయ తత్త్వ శాస్త్రాన్ని విశ్లేషించినా, ఆయన కంటూ కొన్ని స్వతంత్రాభి ప్రాయా లున్నా యనటానికి తార్కాణమే క్రింద పేర్కొంటున్న అభిప్రాయాలు.

''నాగార్జున శూన్య వాదమైనా, శంకరుని అద్వైతమైనా పరిస్థితులతో రాజీ పడి, ఉన్న దానితో తృప్తి పడవలసిందని బోధిస్తాయి. ఈ రెండు తత్త్వ శాస్త్రాలు పాలక వర్గాలకు తోడ్పడేవే. ''పాలక వర్గాలకు మూఢ నమ్మకాలు తరచు ఉండేవి కావు. ఐనా ప్రజలలో మాత్రం వాటిని వ్యాప్తి చేసేవారు. కౌటిల్యుని అర్ధ శాస్త్రంలో ఈ విషయం కనిపిస్తుంది. రాజుకు దేవుడు, దెయ్యం వంటి మూఢ నమ్మకాలు ఉండరాదు. కాని ప్రజలలో ఆ నమ్మకాలను వ్యాపింప జేయాలని కౌటిల్యుడు స్పష్టంగా పేర్కొన్నాడు.

''ప్రతి తాత్విక ధోరణిని ఏదో ఒక వర్గ పునాదికి ముడి పెట్టడం సాధ్యం కాదు. తత్త్వ శాస్త్రం స్వతంత్ర విజ్ఞాన శాస్త్రంగా పెంపొందిన తర్వాత దానికి ప్రత్యేక గమన సూత్రాలుంటాయి.

''భౌతిక వాదం ఎల్లప్పుడూ సామాజికంగా అభ్యుదయ కరం, భావవాదం ఎల్లప్పుడూ సామాజికంగా అభివృద్ధి నిరోధకమని సూటి గీత గీయలేము. తాత్విక ఆలోచనలకు సామాజిక ఆచరణకు గల సంబంధం జటిలమైనది.

'' ఆధునిక యుగానికి ప్రాచీనమైన ఏ ఒక్క ధోరణీ పనికి రాదు. శాస్త్రీయ విజ్ఞానంతో, తత్త్వ శాస్త్రం ముందుకు సాగాలి. మతంతో ముడిని తెంచి వేయాలి. సామాజిక పురోగతికి, తాత్విక దృక్పథం తోడ్పడాలి.

''భారతీయ సాంస్కృతిక జీవనంలో సగర్వంగా మనం ప్రకటించుకో తగిన తాత్విక, సాంస్కృతిక సాంప్రదాయాలు న్నాయి. త్రోసి పుచ్చ వలసిన నిర్జీవ సాంప్రదాయాలు ఉన్నాయి. విచక్షణాయుతమైన ఇటువంటి దృష్టితో భారతీయ తత్త్వ శాస్త్ర అధ్యయనాన్ని ప్రోత్సహించటమే ఈ రచన లక్ష్యం.'' ఈ అభిప్రాయాలు మార్క్సిస్టు దృక్పథంతో భారతీయ తత్త్వ శాస్త్రాన్ని

అధ్యయనం చేసిన తర్వాత ఆయన ఏర్పరచుకొన్న స్వతంత్రాభిప్రాయాలు. వీటి వెలుగులో ఆయన భారతీయ తత్వ శాస్త్రాన్ని, చరిత్రను, సంస్కృతిని అధ్యయనం చేశారు. అందువల్లే ఆయన రచనల్లో ఒక విధమైన సంయమన దృష్టిగోచరిస్తుంది. మార్క్సిస్టు పడికట్టు పదజాలం ఆయన రచనల్లో కనిపించదు. గతితార్కిక భౌతిక వాద ప్రభావంతో ప్రతి దర్శనాన్ని, దార్శనికుణ్ణి ఆర్థిక - సామాజిక నేపథ్యంలో అర్థం చేసుకోటానికి ప్రయత్నిస్తారే కాని పడికట్టు పదజాలం గలగల లతో ఎదుటి వారిని బెదర గొట్టాలని ప్రయత్నించరు బలరామ మూర్తి. అదే ఆయన విశిష్టత . అందువల్లే మార్క్సిస్టేతరుల్ని కూడా వారి రచనలు ప్రభావితం చేశాయి. ఆలోచింప చేశాయి. అయితే ఆయన రచనలపై మార్క్స్ - ఎంగెల్స్‌ల ప్రభావంకంటె డాంగే, నెహ్రూల ప్రభావం ఎక్కువగా ఉందని కూడా తరచు ఒక అభిప్రాయం వినపడుతూ ఉంటుంది. తొలి తర కమ్యూనిస్టుల్లో వీరిద్దరి ప్రభావం ఏదో మేరకు కనిపిస్తూనే ఉంటుంది. బలరామమూర్తి పై తొలి రోజుల్లో, డాంగే మార్క్స్ మార్క్సిజం ప్రభావం ఉన్నా, ఆయన ఆదశను దాటి పోయారని ఆయన తర్వాత రచనలే రుజువు చేస్తున్నాయి. డాంగే అల్లుడు బనీదేశ్‌పాండే రచించిన యూనివర్స్ ఆఫ్ వేదాంత'' పుస్తకం పై సి.పి. ఐ. వారు నిర్వహించిన గోష్ఠి (మే 6,7, 1975) లో బలరామమూర్తి సమర్పించిన వ్యాసం '''Metaphysical Idialism Twisted and presented as Dialectical Materialism'. 'ఈ వ్యాసంలో అభివృద్ధి చెందిన ఆధునిక భౌతిక వాదమైన గతితార్కిక భౌతిక వాద పునాదులు వేదాల్లోనే ఉన్నాయంటూ దేశ్ పాండే చేసిన సూత్రీకరణల్ని కమ్యూనిస్టు నాయకుడు డాంగే సమర్థించిన తీరు చాలా ప్రమాదకరమైన దని బలరామమూర్తి నిరూపించారు.

బలరామమూర్తి తత్వశాస్త్రంపై రచనలు చేసినా, బౌద్ధ దర్శన మంటే ఆయనకు ప్రత్యేకమైన అభిమాన మని ఆయన రచనలు చదివి నప్పుడు గ్రహించగలం. మార్క్సిజాన్ని గాఢంగా చదివిన వారిపై బౌద్ధ ప్రభావం తప్పకుండా ఉంటుంది. ప్రాచీన గ్రీకు తత్వవేత్తల వలెనే ప్రాచీన బౌద్ధులు కూడా ప్రాథమిక గతితార్కిక దృష్టిని కలిగి ఉన్నారని మార్క్సిస్టు మహోపాధ్యాయుడు ఎంగెల్స్ తమ ''ప్రకృతి గతితర్కం'' (Dialectics of Nature) అనే గ్రంథంలో అన్నారు. ఈ అభిప్రాయమే బలరామ మూర్తిని కూడా ఆకర్షించింది, ఆలోచింప చేసింది.'' బౌద్ధ అధ్యయనానికి నా సేవ (My Contribution to Buddhist Studies) అనే వ్యాసంలో బలరామమూర్తి ఇలా అన్నారు'' కొన్ని సంవత్సరాల తర్వాత ఎంగెల్స్ గ్రంథం ప్రకృతి గతి తర్కం చదువుతుంటే అదృష్టం కొద్దీ ఒక ప్రకటన కనిపించింది. ప్రాచీన గ్రీకు తత్వ వేత్తల వలెనే, ప్రాచీన బౌద్ధులు కూడా ప్రాచీన బౌద్ధులు కూడా ప్రాథమిక గతి తార్కిక దృష్టిని కలిగి ఉన్నారు. ఇది నాలో బౌద్ధంపై జిజ్ఞాసను, ఆసక్తిని రేకెత్తించింది.'' ఎంగెల్స్ అభిప్రాయాన్ని ప్రేరణగా తీసుకొని బౌద్ధంపై ప్రత్యేకమైన కృషిని ప్రారంభించారు. ఈ ప్రభావం మనకు'' భారతీయ తత్వ శాస్త్రం'' నాటికే స్పష్టంగా కనిపిస్తుంది. దీనిలో బౌద్ధ తత్వ శాస్త్రం పై మూడు అధ్యాయా లున్నాయి. అవి: గౌతమ బుద్ధుడు - నాటి సమాజం, బౌద్ధంలో గతి తర్కం, బౌద్ధంలో శాఖలు, ఈ మూడు అధ్యాయాల్లో బౌద్ధ దర్శన చారిత్రక ప్రాధాన్యతను, పరిణామాన్ని బల రామమూర్తి చక్కగా వివరించారు. ఈ మూడు అధ్యాయాలు ఎటువంటి గందరగోళం లేకుండా బౌద్ధాన్ని అర్థం చేసుకోవటానికి ఉపకరిస్తాయి. బౌద్ధ దర్శన సారాంశాన్ని రష్యన్ పండితుడు ఓల్డెన్ బర్గ్ మాటల్లో సంక్షిప్తంగా ఇలా వివరించారు: ''దృశ్యమాన ప్రపంచంలో గతికంతా స్థితి మూల మని ఉపనిషత్తులు భావించాయి. అందుకు విరుద్ధంగా బుద్ధుడు స్థితికంతా గతి మూలమని

తెలియజేశాడు.'' అంటే ఉపనిషత్తుల లోని దార్శనిక దృక్పథానికి భిన్నంగా, స్వతంత్రంగా బౌద్ధ దర్శనం అభివృద్ధి చెందింది. బౌద్ధ దర్శన పూర్వరంగాన్ని అర్థం చేసుకోవడానికి, అవగాహన చేసుకోవటానికి కావాల్సిన చారిత్రక సమాచారాన్ని అందించారు.

'సర్వం' దుఃఖం, దుఃఖం అని గౌతమ బుద్ధుడు తరచు వాడాడు. అంటే బౌద్ధం నిరాశా వాదమా అని ఎవరయినా ప్రశ్నించవచ్చు. బౌద్ధ దర్శనాన్ని అభిమానించే వాళ్ళను ఈ ప్రశ్నతో బౌద్ధే తరులు, బౌద్ధ వ్యతిరేకులు తరచు విసిగిస్తుంటారు. గతి తార్కిక సూత్రాన్ని అంగీకరించిన గౌతమ బుద్ధుడు దుఃఖమయి నా శాశ్వత మని ఎలా అంగీకరిస్తాడు? అంతేకాదు. 'దుఃఖం' అనే మాటను బుద్ధుడు సాధారణార్థంలో కాక, ప్రత్యేకార్థంలో వైరుధ్యం, ఘర్షణ అను దార్శనిక భావంలో ప్రయోగించాడని చెబుతూ దుఃఖం అనే మాటను వ్యక్తి పరంగాను, సమాజ పరంగాను గౌతమ బుద్ధుడు వ్యాఖ్యానించాడని పేర్కొన్నారు. ఈ రెండే కాకుండా ప్రకృతిలో, దృగ్విషయాలన్నిటిలోనూ విరుద్ధ శక్తుల కలయిక ఉన్నది. అది కూడా దుఃఖమే నని ప్రముఖ సింహళ బౌద్ధ దార్శనికుడు జి.పి. మలాల శేఖర అభిప్రాయాన్ని ప్రస్తావించారు. 1955 నాటికే బౌద్ధ దర్శనాన్ని చాలా చక్కగా శాస్త్రీయ దృష్టితో విశ్లేషించారని బౌద్ధంలోని దుఃఖ భావనపై ఆయన అభిప్రాయం చూస్తే గ్రహించ గలరు. గౌతమ బుద్ధుడు దుఃఖం అనే పదాన్ని సాంప్రదాయార్థంలో కాకుండా, ఒక విశిష్టార్థంలో ఉపయోగించాడనే బలరామ మూర్తి అభిప్రాయంతో మరి కొంత మంది ప్రసిద్ధ బౌద్ధ పండితులు అంగీకరిస్తున్నారు. షేర్ బాట్స్కీ అనే సుప్రసిద్ధ రష్యన్ పండితుడు ''ది కన్సెప్షన్ ఆఫ్ బుద్ధిసే నిర్వాణ'' అనే గ్రంథంలో "Phenomenal life receives in the nyaya vaiseshika system the designation of dukkha just as Buddhism. It is inadequate to translate this term by suffering, misery, pain etc..." (పునర్ముద్రణ, మోతీలాల్ బనార్సీ దాస్, న్యూఢిల్లీ, పే 64). ఈ విధంగా బౌద్ధాన్ని నిరాశా వాదంగా, దుఃఖ వాదంగా కాకుండా గతి తార్కిక దృష్టిగా, అంటే ఘటనలలోని అంతర్గత వైరుధ్యాల కారణంగా మార్పు జరుగుతుందనే నిత్య నూతన వాదాన్ని గౌతమ బుద్ధుడు ప్రవచించాడని బలరామమూర్తి తమ గ్రంథంలో అభిప్రాయ పడ్డారు.

1972వ సంవత్సరంలో విహంగ దృష్టితో ''మన చరిత్ర'' పేరుతో భారత దేశ సంక్షిప్త చరిత్రను రచించారు. ఆదిమ మానవుడి నుంచి ఆధునిక మానవుడి ఆవిర్భావం వరకు భారత దేశ చరిత్రను దీనిలో పొందు పరిచారు. రాజవంశాల చరిత్రను వీలైనంత తగ్గించి సామాన్యుని చరిత్రను వీలైనంత పెంచి మన చరిత్రను రచించానని వినయంగా ప్రకటించుకున్నారు. ఆర్యుల రాకతోనే భారత చరిత్ర ప్రారంభం కాలేదని, అంతకు ముందు కొన్ని వందల సంవత్సరాల క్రితమే మహోన్నతమైన హరప్ప నాగరికత ఈ దేశంలో ఆవిర్భవించిందని, ఈ రెండు నాగరికతల మధ్య ఘర్షణ, ఐక్యతల ద్వారా వినూత్నమైన భారతీయ నాగరికత ఆవిర్భవించిందని బలరామమూర్తి చారిత్రక సంయ మన దృష్టితో ఆర్య, ఆనార్య దృష్టిని విడనాడి పరిశీలించారు. ఆర్య, అనార్య చారిత్రక దృక్పథాలతో పరిశీలించి భారత దేశ చరిత్రను తమ రచనల ద్వారా అందించాలని ప్రయత్నించిన వారి వల్ల ఈ దేశ చరిత్రకు ఎంతో అన్యాయం జరిగింది. వీరి రాతల వల్ల మన ప్రాచీన సంస్కృతి పై మన ప్రజల్లో అనేక అపోహలు ఏర్పడ్డాయి. ఆర్యులు ఒకజాతి, అనార్యులు వేరొక జాతి అనే విభజన వల్ల ఈ దేవ చరిత్రకు ఎంతో అపచారం జరిగింది. '' ఆర్య అను పదం

కాలక్రమేణ జాతిపరంగా సమన్వయం పొందినా, మొదట్లో అది భాషా పరంగానే ఏర్పడ్డది. జాతి పరంగా కాదు. ''అనే బలరామమూర్తి అభిప్రాయం శాస్త్రీయ చారిత్రక పరిశోధనలకు నిలబడుతుంది. ఆర్య, ఆర్యేతర ప్రజల మధ్య ఏదయినా విభేదం ఉంటే అది భాషా పరమైనది, సంస్కృతి పరమైనదే కాని' జాతి' పరమైనది కాదని డా॥ అంబేద్కర్ వంటి బ్రాహ్మణేతర మేధావి సయితం తమ రచనల్లో స్పష్టంగా ప్రకటించారు. ఇటువంటి చారిత్రక దృష్టితోనే ఆరోగ్యకరమైన వాతావరణాన్ని మన ప్రజల మధ్య కలిగించగలం. విపరీతమైన రాగ, ద్వేషాలతో చరిత్ర రచన చేసేవా రివల్ల మన చరిత్రకు ఎంతో అన్యాయం జరుగుతుంది. ఏ దేశ చరిత్రలో నయినా విరుద్ధ శక్తుల మధ్య ఘర్షణ అని వార్యమే. అయితే ఘర్షణకే ప్రాముఖ్యతనిచ్చి, సమన్వయాన్ని, సమ్మేళనాన్ని విస్మరిస్తే సజీవ మానవ చరిత్రను, సంప్రదాయాన్ని ప్రజలకు అందించలేము. కాని బలరామమూర్తి తమ విశిష్టమైన మానవతాదృక్పథంతో ''విరుద్ధ శక్తుల పరస్పర సమ్మేళనం అనే వాస్తవం ఒకటి మానవ చరిత్రలో అనాదిగా కనుపిస్తూంది'' అని చెప్ప గలిగారు.

మన చరిత్రలో ఆసక్తికరమైన, ఆలోచనాత్మకమైన అధ్యాయం - ''చంద్ర గుప్త మౌర్యుడు-అశోక చక్రవర్తి''. ఈ అధ్యాయంలో ప్రాచీన భారతీయ చరిత్రలో అశోక చక్రవర్తి విశిష్టతను, ఆయన పరిపాలనా కాలంలో ప్రవేశ పెట్టబడిన విప్లవాత్మక సామాజిక సంస్కరణలను బలరామమూర్తి అద్భుతంగా చిత్రించారు. కులపతి వ్యవస్థ నశించి గ్రామ వ్యవస్థ ఏర్పడటానికి అవసరమైన చట్టాలను అశోకుడు ప్రవేశపెట్టాడు. ''అర్థ సమత, దండ సమత'' అనే రెండు సంస్కరణలను ప్రతిపాదించాడు. ఆస్తిని బట్టి పన్ను, నేరాల్ని బట్టి శిక్ష - ఇవి ఈ సూత్రాల అర్థం. అంతకు ముందు వర్ణాన్ని బట్టి పన్ను, శిక్ష విధించ బడేవి. అగ్రవర్ణాల పెత్తనం అడుగడుగునా చలామణి అవుతుండేవి. అశోక చక్రవర్తి ఈ రెండు ప్రత్యేక హక్కుల్ని రద్దు చేశాడు. భూస్వామ్య వ్యవస్థలో బ్రాహ్మణ క్షత్రియ నిరంకుశత్వం నుండి పేద వర్గాల కిదొక వర ప్రసాదం. రాజ్య విస్తరణ ప్రతి రాజుకు తప్పని సరి విధి అని నిర్వచించిన కౌటిల్యుని అర్థ శాస్త్ర బోధలకు వ్యతిరేకంగా సహజీవన సూత్రాన్ని అశోకుడు ఆచరించాడు. తన ఇరుగు పొరుగు రాజ్యాలను గురించి అశోకుని శాసనాలలో గల మైత్రీ భావ ప్రస్తావన ఏ పూర్వ రాజుల గాథలోనూ కన పడదు. ఇలా అశోకుడు తన పరిపాలనా కాలంలో ప్రవేశ పెట్టిన సంస్కరణల విశిష్టతను తెలియచేస్తూ, వ్యక్తిగా అశోకుడి లోని పరిమితుల్ని ఎలా అర్థం చేసుకోవాలో తమదైన విశిష్ట దృక్పథంతో బలరామమూర్తి ఇలా అన్నారు:'ఒక రంగంలో ప్రసిద్ధుడైన వానికి ఇతర రంగాలలో ఏవో మచ్చులుండవని ఎక్కడా లేదు. వ్యక్తి జీవితం వేరు. ఈ రెంటిలోనూ అత్యున్నత ప్రమాణాలను స్థాపించి ఏక సూత్ర బద్ధులై జీవితం గడిపిన మహాత్ములు చరిత్రలో అరుదు. అట్టి మహాత్ముల ప్రమాణాలతో పరిశోధిస్తే చరిత్రలో ఎవరూ నిలవరు. ఇట్టి లోపాలు ఎంత నింద్యమైనా మానవ సహజంగా ఎంచి, ఇతరత్రా ఆ వ్యక్తులు సాధించిన విజయాలను, చరిత్రకు చేసిన సేవను, గమనించటమే కావలసింది.'' ఇటువంటి మాటలు చరిత్ర రచనలో, పరిశోధనలో ఉత్తమ మానవ ప్రమాణాల కోసం నిలబడ్డ బలరామూర్తి లాంటి వారే వెల్లడించ గలరు. ఇటువంటి ఉన్నత మానవీయ దృష్టిని చివరి దాకా కొనసాగించటం వల్లే ఏ.బి.కె. ప్రసాద్ అన్నట్లు బలరామమూర్తి ''బౌద్ధిక సరిహద్దుల్ని'' విస్తరించ గలిగారు.

కొంత కాలం విశాలాంధ్ర దిన పత్రిక సంపాదకులుగా కూడా పని చేశారు. వై.వి. కృష్ణారావు, బలరామమూర్తి గార్ల సంపాదకత్వంలో ''ఆంధ్ర ప్రదేశ్ దర్శిని'' వెలువడింది. సి.సి. ఐ. సిద్ధాంత పత్రిక ''కమ్యూనిజం'' సంపాదక వర్గ సభ్యులు. దీనిలో తాత్విక, చారిత్రక, సాహిత్యాది విషయాలపై అనేక వ్యాసాలు రచించారు. ఇవి ఇంకా పుస్తక రూపంలో వెలుగు చూడలేదు. కమ్యూనిజంలో వెలువడిన బలరామమూర్తి ముఖ్యమైన రచనలు కొన్ని- ''సోవియట్‌లో భారతీయ అధ్యయనం'', ''శూన్య వాదం'', ''భారతీయ తాత్విక చింతనలో ఆత్మ భావన'', ''కాంట్,సార్త్ర్, శంకర'', ''సార్త్ర్ అస్తిత్వ వాదం'', ''జ్ఞాత - జ్ఞేయం - జ్ఞానం''. ఉపనిషత్ చింతన పై కమ్యూనిజంలో వచ్చిన వ్యాసాలు పుస్తక రూపంలో వచ్చాయి. ఈ మధ్య ఒక సందర్భంలో ప్రసంగిస్తూ బలరామమూర్తి ''ఇప్పటి వరకు భారతీయ తత్వ శాస్త్రాన్ని విహంగ దృష్టితో చూశాను. అది చాలదు. తత్వ శాస్త్రంలోని కొన్ని విభాగాలను గాఢంగా అధ్యయనం చేయా''లని ఉందని అన్నారు. అలా లోతుగా అధ్యయనం చేసి వెలువరించిన పుస్తకాలలో ''ఉపనిషత్ చింతన'' బలరామమూర్తి రచనల్లో మొదటిది. 1989 ఫిబ్రవరిలో దీని ప్రథమ ముద్రణ వెలువడితే, వేయి ప్రతులు తొమ్మిది నెలల్లోనే అయిపోయాయి. ద్వితీయ ముద్రణ 1990లో వెలువడింది. తత్వశాస్త్రం పై వెలువడిన పుస్తకాలు ఇంత త్వరగా ఖర్చయి పోవటం చాలా అరుదైన విషయంగా పేర్కొన వచ్చు. తెలుగులో ఉపనిషత్తుల తాత్విక దృక్పథాన్ని సమగ్రంగా వివరించిన రచన ఇది. ప్రాచీన భారతీయ తత్వశాస్త్రంలో బలరామమూర్తికి ఉన్న గాఢమైన పరిజ్ఞానానికి ఇది ఒక ఉదాహరణ మాత్రమే! ప్రాచీన భారతీయ తాత్విక చింతనకు ఉపనిషత్తులు ప్రథమ రచనలు. వీనిలో వివిధ దార్శనిక ధోరణులకు సంబంధించిన భావా లున్నాయి. మన ప్రాచీన భావవాద, భౌతిక వాద భావజాలానికి ప్రతినిధులైన యాజ్ఞ వల్క్యుడు, ఉద్దాలకుడు లాంటి వారి ప్రస్తావన వీటిలో ఉంది. శంకరాచార్యుడు వ్యాఖ్యానించిన దశోపనిషత్తులనే ప్రమాణంగా తీసుకొని చారిత్రక, తులనాత్మక దృష్టితో ఉపనిషత్ చింతనను విమర్శనాత్మకంగా పరిశీలించారు. ఇంత సమగ్రంగా, శాస్త్రీయంగా పరిశోధించి రాసిన పుస్తకంలో అక్కడక్కడ కొన్ని లోపాలు లేకపో లేదు. ముఖ్యంగా ఉపనిషత్ లలోని మానవతా ధోరణి గురించి రాసిన బలరామమూర్తి వర్ణ వ్యవస్థను తీవ్రంగా నిరసించిన ''వజ్ర సూచికోపనిషత్'' గురించి కనీసం ప్రస్తావించక పోవటం ఆశ్చర్యంగా ఉంది. పుట్టుక పై ఆధారపడిన వర్ణ వ్యవస్థను ఈ ఉపనిషత్ తీవ్రంగా గర్హించిందని, ప్రధాన ఉపనిషత్‌లను ఆంగ్లంలోకి అనువాదం చేసిన డా॥ సర్వే పల్లి రాధాకృష్ణన్ అన్నారు. ఈ వజ్ర సూచికో పనిషత్‌ను ప్రధాన ఉపనిషత్‌ల్లో ఒకటిగా పరిగణించి రాధాకృష్ణన్ ఆంగ్లంలోకి అనువాదం చేశారు. ఈ ఉపనిషత్‌ను పరిగణనలోకి తీసుకోకుండా ఉపనిషత్‌లలోని మానవతా ధోరణిని స్పష్టంగా చూపించలేము. ఆ వెలితి బలరామమూర్తి ''ఉపనిషత్ చింతన''లో కొట్టొచ్చినట్టు కనిపిస్తుంది. ఈ లోపాన్ని వారి దృష్టికి ప్రస్తుత వ్యాసకర్త తీసు కెళ్ళినప్పుడు దాన్ని గుర్తిస్తూ వారు ఉత్తరం రాశారు. పునర్ముద్రణ సమయంలో ఆ పొరపాటును సరిదిద్దుతా నన్నారు. చిన్నా పెద్దా తేడా లేకండా, ఎవరి నుంచి సరియైన విమర్శ వచ్చినా, ఆయన సహృదయతతో స్వీకరించే వారు.

1986వ సంవత్సరంలో గాంధీ, అంబేద్కర్‌ల జీవితం, ఆలోచనా ధోరణులపై రెండు ముఖ్యమైన రచనలు బలరామమూర్తి చేశారు. ''గాంధేయ మార్గం - తాత్వికత''లో గాంధీ తాత్వికతను బలరామమూర్తి మార్క్సిస్టుగా కంటె ఒక జాతీయ వాదిగా, స్వాతంత్ర్య సమరయోధుడుగా మాత్రమే విశ్లేషించా రనిపిస్తుంది. గాంధీని ప్రపంచ మంతా కీర్తిస్తుంది కాబట్టి,

ఆ కీర్తనలో మనం కూడా పాలు పంచుకోవాలన్న ఆసక్తి మాత్రమే ఇందులో కనిపిస్తుంది. గాంధీని అవసరమైన దాని కంటె ఎక్కువ అభిమానించటం కనిపిస్తుంది. గాంధీ వ్యక్తిగతంగా ఎంత గొప్ప వాడయినా కావచ్చు. కాని ఆయన తాత్విక దృష్టి, ఆలోచనలు ఎంత ప్రమాదకరమైనవో బలరామమూర్తి గ్రహించ లేక పోయారు. గాంధేయ మార్గం ఔన్నత్యం గురించి చెప్పే ముందు, కాంగ్రెస్ అధ్యక్ష స్థానానికి నేతాజీ ఎన్నికయినప్పుడు గాంధీ నిర్వహించిన పాత్రను విస్మరిస్తే ఎలా? ఏమయినా ఈ పుస్తకం ఆదినుండి అంతం వరకు వివాదాస్పదం అనటంలో సందేహం లేదు. ఇంత ఉన్నతంగా డా॥ అంబేద్కర్‌ను అర్థం చేసుకోవటానికి ప్రయత్నిస్తే చాలా గొప్పగా ఉండేది. ''డా॥ అంబేద్కర్ ఆలోచనలకు విస్తృత ప్రచారం లభిస్తున్న ఈ నాడు, ఆయన ఆలోచనా సరళిలోని అనుకూల, ప్రతికూల అంశాల్ని రెంటినీ అవగాహన చేసుకోవటం అవసరం'' అని గుర్తించిన బలరామమూర్తి డా॥ అంబేద్కర్ లోని ప్రతి కూలాంశాలనే ఎత్తి చూపటానికి ఎక్కువ ప్రయత్నం చేశారని ''అంబేద్కర్ - జీవితం ఆలోచనా సరళి'' చదివితే అర్థమౌతుంది. ఆధునిక భారత చరిత్రలో డా॥ అంబేద్కర్ నిర్వ హించిన చారిత్రక పాత్రను గుర్తించటంలో బలరామమూర్తి విఫల మైనారని చెప్పటానికి ఎటువంటి సందేహం లేదు. (చూడు: ఏటుకూరి బలరామమూర్తి వ్యాసం :డా॥ అంబేద్కర్ జీవితం - ఆలోచనా సరళి, టి. రవిచంద్, ఎదురీత, మే 1991). 1987వ సంవత్సరంలో అప్పటికి పదిహేను సంవత్సరాల క్రితం ముగ్గురు మార్క్సిస్టు మేధావులు రచించిన ''బౌద్ధం - మార్క్సిస్టు దృష్టి'' వ్యాస సంకలనాన్ని ప్రచురించారు. దీనిలో ''బౌద్ధ తత్వ శాస్త్రం'' అనే ఒక మంచి వ్యాసాన్ని బలరామమూర్తి రచించారు. ఆనాటి ఉపనిషత్ తత్వ శాస్త్రానికి ప్రతిగా జరిగిన సిద్ధాంత ఘర్షణ నుండి బౌద్ధ తత్వ శాస్త్రం ఆవిర్భవించిందన్న బలరమామూర్తి వాక్యం బౌద్ధ తత్వ శాస్త్రం పూర్వ రంగాన్ని అవగాహన చేసుకోవటానికి బాగా తోడ్పడుతుంది. బలరామమూర్తి వంటి చరిత్రకారులేకాక, బౌద్ధాన్ని నిష్పాక్షికంగా పరిశోధించిన పండితులు విధు శేఖర భట్టా చార్య, షేర్ బాట్స్కీ, టి. ఆర్. వి. మూర్తి, రాహుల్‌సాంకృత్యాయన్ ఇత్యాదులు బౌద్ధం అనాత్మ సంప్రదాయం అని చెప్పిన వారే. అయితే రాధాకృష్ణన్ లాంటి సాంప్రదాయిక ధోరణి గల అద్వైతులు బౌద్ధం కూడా ఉపనిషత్‌లలోని ఆత్మ సంప్రదాయాన్ని అంగీకరించిందని రాశారు. ఆత్మ వాద సాంప్ర దాయానికి సంబంధించిన వేదాంతానికి, అనాత్మ వాద సంప్రదాయానికి సంబంధించిన బౌద్ధానికి ఎటువంటి సంబంధం లేక పోవటమే కాకుండా, ఆ రెండు తాత్విక ధోరణుల మధ్య నిరంత రాయమైన పోరాటం జరిగిందనేది నిర్వి వాదాంశం. బౌద్ధ తత్వ శాస్త్రం పై ఆయన వ్యాసం చారిత్రకంగా, తాత్వికంగా చాలా ముఖ్యమైనది.

1992లో ''భారతీయ సంస్కృతి'' పై బలరామమూర్తి పెద్ద గ్రంథాన్ని రచించారు. భారతీయ చరిత్ర తత్వ శాస్త్రాలను మార్క్సిస్టు దృక్పథంతో అధ్యయనం చేసిన ఆయన 'భారతీయ సంస్కృతి'ని కూడా రచించారు. దీనికి 1995 లో తెలుగు విశ్వవిద్యాలయ పురస్కారం లభించింది. దీన్ని తమ తండ్రి ఏటుకూరి సీతారామయ్యకు అంకితం చేశారు బలరామమూర్తి.

ఏ సంస్కృతి వికాసంలో నయినా విసర్జించ వలసిన అంశాలతో పాటు, స్వీకరించి పరిపుష్టం చేయ వలసిన అంశాలూ ఉంటాయన్న శాస్త్రీయ దృష్టితో భారతీయ సంస్కృతి పరిణామాన్ని వేద కాలం నుండి ఆధునిక జాతీయ పునరుజ్జీవ నోద్యమాల వరకు పరామర్శించారు బలరామమూర్తి. ఎంతో విలక్షణమైన భారతీయ సంస్కృతిలోని వైవిధ్యాన్ని, విశిష్టతను

వివరించటానికి ప్రయత్నించారు. ఆర్య, అనార్య భావ సమ్మేళనం భారతీయ సంస్కృతి వికాసంలో ప్రధానమైన లక్షణ మని ఆయన భావించారు. నిరంతరాయంగా అనేక ఒడు దుడుకులతో, విధ్వంసం, పునః సృష్టి క్రమంలో భారతీయ సంస్కృతి కొనసాగుతున్నది. ప్రాచీన భారతీయ సామాజిక వ్యవస్థలో అంతర్భాగమయి పోయిన అనేక సామాజిక, ఆర్థిక , సాంస్కృతిక వ్యత్యాసాలకు వ్యతిరేకంగా సాగిన గొప్ప నిరసనోద్యమాలు - చార్వాక, జైన, బౌద్ధ ఉద్యమాలు. వీటి ఆవిర్భావానికి పూర్వం భారతీయ సంస్కృతి, తత్వ శాస్త్రాల రూపు రేఖలు వేరు. ఈ ఉద్యమాలు కలిగించిన మహోన్నతమైన ప్రభావంతో భారతీయ సంస్కృతిలో వినూత్న భావ సంచలనం కలిగింది. తద్వారా నూతన భారతీయ సంస్కృతి రూపు దిద్దుకున్నది.

భారతీయ సంస్కృతిని గురించి సామాన్య పాఠకులలో సైతం శాస్త్రీయ మైన అవగాహన కలిగించాలని బలరామమూర్తి చేసిన ప్రయత్నం చాలావరకు జయ ప్రదమైనా, కొన్ని సందర్భాలలో ఆయన వెల్లడించిన అభిప్రాయాలు వివాదాస్పదమే కాక మరి కొన్ని సందర్భాలలో ఆయన వ్యక్తీకరించిన అభిప్రాయాలు ఏ మాత్రం విమర్శనాత్మకంగా లేవు. ఈ వ్యాసంలో ఆయన చరనల్లో ముఖ్యమైన వాటిని రేఖా మాత్రంగా పరిచయం చేయటమే ప్రస్తుత వ్యాస కర్త ఉద్దేశ్యం కాబట్టి ఒకటి రెండు వివాదాస్పద అంశాల్ని మాత్రమే పాఠకుల దృష్టికి తెస్తాను.

అస్పృశ్యత హిందూ సమాజంలో ఎప్పుడు పుట్టిందనే విషయంపై డా॥ అంబేద్కర్ ''అస్పృశ్యు లెవరు?'' అనే గ్రంథంలో చాలా సుదీర్ఘమైన చర్చ చేశారు. ఇదే విషయం పై బలరామమూర్తి వ్యాఖ్యానిస్తూ'' దళితుల ఆత్మాభిమానానికి ప్రతీక డా॥ అంబేద్కర్'' అనే వ్యాసంలో దాదాపు మనుస్మృతి సంకలనం చేయబడే నాటికి అస్పృశ్యత పుట్టిందనే డా॥ అంబేద్కర్ అభిప్రాయంతో తీవ్రంగా విభేదిస్తూ, 'బుద్ధునికి పూర్వమే అస్పృశ్యత వున్నట్లు స్పష్ట మయిన ఉదాహరణలున్నాయి' అంటారు. మరల ఇదే అంశం పై '' భారతీయ సంస్కృతి'' లో చర్చిస్తూ ఇలా అంటారు. '' మనుస్మృతి కాలంలో బ్రాహ్మణ స్త్రీకి, శూద్రునికి, లేక ఇంకా తక్కువ కులం పురుషునికి జన్మించిన బాల, బాలికలను క్రిందకి త్రోసి చండాలురు అనగా అస్పృశ్యులుగా పరిగణించటం మొదలయింది. అస్పృశ్యతా పిశాచి పుట్టింది అప్పుడే, పెరిగింది అప్పుడే'' అని రాశారు అలా ఒకే చారిత్రకాంశం పై వివిధ సందర్భాలలో రాసినప్పుడు పరస్పర విరుద్ధమైన అభిప్రాయాలు వ్యక్తీకరించటం బలరామమూర్తి రచనల్లో తరచు కనిస్తుంటుంది. ఈ పరస్పర భిన్నాభి ప్రాయాలకు కారణమేమిటో పాఠకులకు బోధపడదు. సామాజిక శాస్త్రాలకు సంబంధించిన విషయాలపై ఎవరూ తుది మాట చెప్పలేరు. ఈ వాస్తవాన్ని దృష్టిలో పెట్టుకొనే డా॥ అంబేద్కర్ ''శూద్రు లెవరు''? ''అస్పృశ్యు లెవరు'' గ్రంథాల్ని రాగ ద్వేషాలకు అతీతంగా రచించారు. అయినా డా॥ అంబేద్కర్ తమ రచనల్లో చారిత్రక వక్రీకరణకు పాల్పడ్డారని బలరామమూర్తి తీవ్రంగా విమర్శించి, నిరసించారు.

ఈ గ్రంథంలోనే '' సమానాంతర పరిణామం'' అనే అధ్యాయంలో కాళిదాసు, అశ్వఘోషుల పై రాసిన విషయాలు వివాదాస్పదం, చర్చ నీయాంశం. బౌద్ధ సంస్కృతి పై ఎంతో ఎక్కువ, ఆసక్తి ఉన్న బలరామమూర్తి సంస్కృత సాహిత్యంలో అశ్వ ఘోషుడి స్థానాన్ని గుర్తించటంలో పొరపాటు పడ్డారు. కవిగా, నాటక కర్తగా కాళిదాసు దాదాపు అశ్వఘోషు డంతటి

గొప్ప వాడే. కాని మానవతా విలువల ప్రతిపాదనలో, ప్రచారంలో కాళిదాసు కంటె అశ్వఘోషుడే గొప్ప. వీరిద్దరిలో ఎవరు ముందు, ఎవరు వెనుకా అనే చర్చను ప్రక్కన పెట్టి వారి సామాజిక దృక్పథాల్ని విశ్లేషిస్తే నిశ్చయంగా అశ్వఘోషుడు గొప్ప మానవతా వాది. కాని బ్రాహ్మణ సంస్కృతి పునరుద్ధరణకు దీక్ష వహించి ''రఘు వంశం'' (15 వ అధ్యాయం, శ్లోకాలు 42-53) లో కాళిదాసు రాముడు శంబుకుణ్ణి వధించటాన్ని సమర్థించాడు. వర్ణ వ్యవస్థ పరిరక్షణలో భాగంగా శూద్ర శంబుకుణ్ణి రాముడు వధించటం సబ బేనని సమర్థించిన కాళిదాసు గొప్పతనాన్ని గురించి ఎంత చెప్పినా తక్కువేబలరామమూర్తి దృష్టిలో! అదే సమయంలో బ్రాహ్మణీయ సంస్కృతికి ప్రత్యామ్నాయంగా మానవతా వాదాన్ని ''వజ్రసూచి'' లో ప్రకటించిన అశ్వఘోషుడి రచన కనీసం బలరామమూర్తి దృష్టికి రాలేదు. మహాకవి అశ్వఘోషుడి రచనల్లో ప్రధానమైనవి '' సౌందర నంద కావ్యం'', ''సూత్రాలం కారం'', ''బుద్ధ చరిత్రం'', ''వజ్ర సూచిలను'', బౌద్ధే తర రచయితలు కూడా అంగీకరిస్తున్నారు. అశ్వ ఘోషుడి రాజకీయ, సామాజిక భావాల్ని అధ్యయనం చేయటానికి, అవగాహన చేసుకోవటానికి ''వజ్ర సూచి'' అత్యంత ప్రాధాన్యత గల రచనగా విమర్శకులు భావిస్తున్నారు. ఈ రచనల్లో అశ్వ ఘోషుడు వర్ణ వ్యవస్థను అసమానమైన తార్కిక దృష్టితో, సహజ సమానత్వం అనే దార్శనిక ప్రాతి పదికతో, అమానుషమైన బ్రాహ్మణ మత సిద్ధాంతాన్ని తీవ్రంగా నిరసించాడు. వర్ణ వ్యవస్థను ఖండించటం ద్వారా అశ్వ ఘోషుడు కాళి దాసుని మించిన మానవతా దృష్టిని ప్రదర్శించాడు. ఈ విషయాలేవీ బలరామమూర్తి దృష్టికి రాలేదు. అదే శోచనీయం. భారతీయ సంస్కృతి పరిణామంలో అడుగడుగునా బ్రాహ్మణీయ సంస్కృతికి నిలయమైన వర్ణ వ్యవస్థను బౌద్ధులు తీవ్రంగా నిరసించి, మానవతా సంస్కృతి ఏర్పడటానికి దోహద పడ్డారు. ఈ రెండూ సమానాంతరంగా సాగినా, వీటి మధ్య స్పష్టమైన విభజన కనిపిస్తుంది. కాళిదాసు లాంటి వాళ్ళు ఎంత గొప్ప కవులు, నాటక కర్త లయినా, వాళ్ళు వర్ణవ్యవస్థ సమర్థకులు, ప్రచారకులు. అశ్వఘోషుడి లాంటి కవులు మానవతా సంస్కృతి పరిరక్షకులు, ప్రచారకులు. ఈ తేడాని భారతీయ సంస్కృతిని విమర్శనాత్మకంగా అధ్యయనం చేసేవారు గుర్తించక పోతే, మన సాంస్కృతిక వారసత్వంలోని సజీవ, నిర్జీవ ధోరణుల్ని స్పష్టంగా ప్రజలకు అందించలేము. ఇటువంటి లోపాలు ఎన్ని ఉన్నా, నాలుగు దశాబ్దాలకు పైగా ఆంధ్రుల బౌద్ధిక జీవితాన్ని ప్రభావితం చేసిన బలరామమూర్తి జీవితం, రచనలు ఆదర్శ ప్రాయం. మత వాద సంస్కృతికి ప్రత్యామ్నాయంగా మానవ వాద సంస్కృతి ఆవిర్భావానికి కావాల్సిన చారిత్రక వారసత్వాన్ని అందించటానికి తమ జీవితం అంతిమ ఘడియల వరకు నిర్విరామంగా పరిశ్రమించిన నిజమైన మార్క్సిస్టు మేధావి, చరిత్ర కారుడు ఏటుకూరు బల రామమూర్తి. ఆయన చిరస్మరణీయుడు!

''అనాగరికత నుండి నాగరికతకు, అజ్ఞానం నుండి విజ్ఞానానికి పశు ప్రవృత్తి నుండి మానవతకు సాగే పరిణామం సంస్కృతీ చరిత్ర. ఈ సంస్కృతీ స్రవంతిలో విసర్జించ వలసిన అంశాలతో, స్వీకరించి పరిపుష్టం చేయ వలసిన అంశాలూ ఉన్నాయి. అలా చేయటం ద్వారానే, నిత్య నూతనంగా వికసిస్తూ భారతీయ సంస్కృతి ముందుకు సాగ గలదు.

చాసో కథాతత్త్వం

- డా॥ యు.ఏ. నరసింహమూర్తి

కథకు కావలసినన్ని ముఖా లుంటాయి. ఆ ముఖాలన్నీ కాక అందులో కథకుడికీ కావలసిన ముఖం కనిపిస్తే, కథకుడి పలుకు వినిపిస్తే అది కథ అవుతుంది. లేక పోతే లోకంలో అనునిత్యం అసంఖ్యాకంగా జరుగుతున్న సమాంతర సంఘటనల్లో, సన్నివేశాల్లో అదీ ఒకటి అవుతుంది. సాధారణ సంఘటనకు కళారూపంగా గుర్తింపు ఉండదు. ఊహ-కల్పన-వాస్తవం అనేవి సృజన రూపాలకు మూలాధారాలు. ఊహలు, కల్పనలు వాస్తవానికి భిన్నమైనవి. కాని వాటిలో సంభావ్యత అనే గుణం ఉంటుంది. సజీవ సంఘటనలను గ్రహించి సంభావ్యతకు విరుద్ధం కాని రీతిలో ఊహలను గాని, కల్పనను గాని, రెండింటిని గాని జోడించి ద్రష్ట తన కళారూపాన్ని సృష్టిస్తాడు. చాసో కథలు వాస్తవిక వాదంలోంచి మొలిచినవి. అందులో ఊహలకు చోటుంది కాని కల్పన కాలు పెట్టలేదు. చాసో కథ ఎప్పుడూ అపరిచిత ప్రపంచంలో అడుగు పెట్టదు. సంభావ్యత సరిహద్దుగా సాగిన ఊహలు ఆ కథలకు సరిగంచులు.

'దివ్యత్వం అన్నిటా ఉంది. వేదనలోనే చూశా' అంటారు చాసో. ఆ వేదనను విశ్లేషించడమే చాసో కథల్లోని అంతర్లీన సరిత్తు. 'రాజ్యం' - 'గవిరి' కుక్కుటేశ్వరంలో 'ముసిలమ్మ' ఏకరువులో అదృష్టవంతుడని పేరు పడ్డవాడు, 'బొండుమల్లెలు' లో తాత, 'బదిలీ' లో యువతి, వెలం వెంకడు, కృష్ణుడు, 'ఎంపు'లో అందరూ, 'బొమ్మల పెళ్లి'లో బొమ్మ, రామయ్య - ఇలా చాసో కథల్లోని వారెందరో ఈ వేదనకు ప్రతీకలు. చాసో కథల్లో గ్లామ రుండదు. ఎందు చేతనంటే 'సహజమైన దాని కంటె కృత్రిమమైన దానికే గ్లామరు జాస్తీ' అన్న సత్యం గ్రహించిన కథకుడు చాసో. 'రంగులూ రేఖలూ సరిపోతే ఏం రాసినా చిత్రమే' అన్న చాసో వాక్యం గ్రహించదగినది. చిత్రానికి అది బహిస్స్వరూపం కాని అంత మాత్రంలో చిత్రంలో ఫీలింగు రాదు. కథైనా అంతే. దానికి ఫీలింగు ముఖ్యం. ఆ ఫీలింగు కోసం చాసో ఎన్నెన్నో ప్రయత్నాలు చేస్తాడు. రంగులు, రేఖలు బహిర్నిర్మాణమైతే ఫీలింగు అంతర్నిర్మాణము. వేదన చాసో కథల్లోని అంతర్నిర్మాణము. అందులోంచి చిమ్మిన దివ్యత్వం చాసోని తెలుగులో ప్రథమ శ్రేణి కథకుణ్ణి చేసింది.

కథా నిర్మాణంలో కాకలు తీరిన యోధు లెందరో అంతర్నిర్మాణ కుశలులై ఉండి కూడా బహిర్నిర్మాణ వ్యామోహాన్ని వదులు కోలేకపోయారు. గొప్ప కథకుడు శ్రీ పాదు సుబ్రహ్మణ్య శాస్త్రి తన కథా నిర్మాణంలో సంభాషణలకు పెద్ద పీట వేశాడు. రావి శాస్త్రి కథల్లోని ఫీలింగుని ఆయన వ్యంగ్య, ఆలంకారిక శైలి అధిగమిస్తుంది. బుచ్చిబాబు వర్ణనల గాజు మేడల్లో ఫీలింగు ప్రతిబింబాలే కనిపిస్తాయి. 'కారా, మేష్టారి కథల్లో ఒక తార్కిక చర్చ, క్వచిత్తుగా గణాంక వివరాలు, నిర్దిష్టమైన ముగింపు బహిర్నిర్మాణ సంబంధమైన ఆకర్షణలుగా మిగిలి, దానికి ప్రథమ తాంబూలాన్నిస్తాయి. కుటుంబరావుగారి కథల్లో అసలు రెండు నిర్మాణా లంటూ ఉండవు. అంత తేట తెల్లమైన కథలవి. మల్లాది రామకృష్ణ శాస్త్రి కథల్లోని ఆలంకారిక శైలి ఎంత విలక్షణమైనదో - ఆ కథల్లోని అంతర్నిర్మాణం అంత గూఢమైనది. చలం కథలు ఆయన చెప్పుచేతల్లో నడుస్తాయి. వాటికి గుప్త నిర్మాణం లేదు. ఈ కథకుల్లో నేను పేర్కొన వన్నీ అదనపు లక్షణాలే కాని అవలక్షణాలు కావు. వాళ్ల కథల్లోని ఈ అదనపు లక్షణాలు కారణంగా అదనపు విలువలు సిద్ధించాయి. చాసో కథల్లో ఈ అదనపు లక్షణాలుండవు కాని, అదనపు విలువ

లుంటాయి. వర్ణన - సంభాషణ - శిల్ప సందేశం - ఇలాంటి బహిరంతర నిర్మాణ సంబంధమైన కథా సామగ్రి అంతా చాసో కథల్లో పడుగుపేకల్లా కలిసిపోయి కథ కొక సమగ్రమైన ఆకృతినిస్తాయి. ఈ జోడు గుళ్ళాల స్వారీలో చాసో చెయ్యి తిరిగినవా డనిపిస్తుంది. ఇందులో గురజాడ తనకు గురువని చాసో చెప్పుకున్నారు.

నిర్మాణము - వాస్తవికత - అనేవి రెండూ పరస్పర విరుద్ధమైనవి. నిర్మిస్తే వాస్తవికత నిలువదు. వాస్తవ సంఘటన తప్ప ఇంకేమీ లేకపోతే అది కథ కాదు. ఈ రెండు ధర్మాలూ వెల్తి పడకుండా కథ నొక కొలిక్కి తీసుకు రావడమే కథకుడి సృజన వ్యాపారం. తన ఊహలోని అస్పష్టాకృతులను వాస్తవ సజీవ రూపాలుగా మలచడానికి కళాకారుడు కుస్తీ పట్లు పడతాడు. 'కథ దేముంది? కథ తలుచుకున్నప్పుడల్లా తాత పెళ్లి లాంటిది' అని చాసో అన్నా, ఒక్కొక్క కథతో కొన్ని నెలలు కుస్తీ పట్లు పట్టేవా డాయన. అంత ర్బహిర్నిర్మాణాలకు, ఊహకు వాస్తవానికి మధ్య సయోధ్య సాధించడానికి ఆ మథనం అవసర మనిపించే దాయనకు.

చాసో సంప్రదాయ వ్యతిరేకి తన కథల్లో కొత్త సంప్రదాయాలను ప్రవేశ పెట్టాడు. తన తోటి మనిషి అవగాహనను మార్చి, సంఘంలో చలామణిలో ఉన్న మానవానుభవాలను అతిక్రమిస్తూ ఆయన కథలు రాశాడు. తన కథల్లోని వ్యక్తులు, కథలను చదివిన పాఠకులు ఒక పరివర్తనకు లోనయ్యేలా మానవుని ఉనికిలో నూత్న పరిస్థితులను కల్పించే ఒక అరుదైన లక్షణం చాసో సృజన సూత్రంలో ఇమిడి ఉంది. 'శారద మహా పతివ్రత', ' ఏలూరెళ్లాలి', అన్న ముగింపులను గాని, ' ఆడవాళ్ల శ్రమలేందీ ఆకళ్లు తీరవు', ' ఈ రోజుల్లో ఆడ పిల్లలున్న వాళ్ళ అదృష్టవంతులు' లాంటి అభిప్రాయాలను గాని ఒక కథకుడు ప్రకటించడానికి , పాఠకులు ఆమోదించడానికి మధ్య ఈ చాసో సృజన సూత్రం ఎంత బలంగా పని చేసిందో గ్రహించవచ్చును. ఇది ఒక ఉదాహరణ మాత్రమే. చాసో తన కథల్లో ఈ రకమైన తిరుగుబాటు ధోరణి నింకా చూపించాడు. స్త్రీ వ్యభిచరించడాన్ని చాసో సమర్థించిన చోట్లున్నాయి. వ్యతిరేకించిన దృష్టాంతాలూ అతని కథల్లో కనిపిస్తాయి. నీతికి - అవినీతికి మధ్యనున్న విభాజక రేఖ ఆ కథల్లో కనిపిస్తుంది.

సృజనాత్మక పద్ధతి. సృష్టి - స్రష్ట - సృజనాత్మక సందర్భం అనే అంశాల పట్ల విస్పష్టమైన అవగాహన కలిగి ఉండడం చేత చాసో కథల్లో తుమ్మ కొయ్యలను మధు స్వప్న శాఖలుగా మలచ గలిగాడు. 'పాండిత్యం ఎక్కువైతే బుద్ధికి పడిసెం పట్టుంది. అన్నది చాసో అభిప్రాయం. తన కథల బహిరంతర సృజన పద్ధతిలో అక్షరాక్షరానికి ఈ అభిప్రాయాన్ని పునశ్చరణ చేసుకుంటూ ముందడుగు వేయడం ఆయనకు అలవాటు. 'మామూలు మనుష్యుల మాటల్లో నువ్వూ నేనూ నేర్చు కోదగ్గ విజ్ఞానం చాలా ఉంది', 'చదువుకున్న వాళ్లలోనే ఫూల్స్ జాస్తి' 'గుడిసె నా ఆదర్శం' లాంటి వాక్యాలు చాసో సృష్టి బీజాలు. సంప్రదాయాన్ని ఎదుర్కోవలసి వచ్చినప్పుడు మాత్రమే ఇందుకు భిన్నమైన వస్తువులు చాసో సృష్టిలో కనిపిస్తాయి.

'మనసుతో చూడు, మసి బొగ్గు మాణిక్యమైపోతుంది' అన్నది స్రష్ట అయిన చాసో స్పృహ. కథాలోకంలో ఆయ నెప్పుడూ స్పృహ తప్పడు. అందుకే 'కళ్లు లేని వాడికి కడియాల రవళులూ గాజుల మోతలే కాబోలు కామాన్ని కదుపుతాయి', ' నా పొగ కుక్కుటేశ్వరుడికి ధూపం వేయండి' ' ఈ తేలుకి ఏనాడూ కొండి లేదు నాయినా' వంటి వాక్యాలను అత్యంత సమర్థంగా రాయగలిగాడు.

చాసో 1843లో 'బొండు మల్లెలు' అనే కథ రాశారు. 1968 లో 'బండపాటు' అనే కథ రాశారు. 'బొండు మల్లెలు' అనే కథలో జబ్బు పడ్డ ముసలి వాణ్ణి కూతురు చూసింది కాదు. 'బండపాటు' కథలో చచ్చిన వాడి కోసం పెళ్లాం కాని, తల్లి కాని, మేస్త్రి సత్యం కాని, నోరున్న నాగన్న గాని, కనిపెట్టుకున్న కనకమ్మ గాని నిజంగా ఏడవ లేదు. అంతర్నిర్మాణంలో ఈ రెండు కథల్లోను 'సృజన సందర్భం, ఒకటే. 'లేమి ఎంతటి వాళ్లలోనైనా మానవత్వాన్ని చంపి అమానుషత్వాన్ని పెంచుతుంది.' అనేది ఇక్కడి కథా సూత్రం. బహిర్నిర్మాణ పరంగా ఈ కథల్లోని సృజనాత్మక సందర్భం భిన్నమైనది. అందుకే ఇవి రెండు కథ లయ్యాయి. రెండు ఆకృతులు ధరించాయి. అయితే ఈ రెండు కథల్లోను ఏ పాత్ర మీద పాఠకులకు అసహ్యం కలుగదు. 'బొండు మల్లెలు' కథలో ఫలితం కష్టపడ్డ వాడికి కాకుండా పోయింది' అనే పశ్చాత్తాపం ఆ గృహస్థుకు మాత్రమే కాక పాఠక వర్గంలో కూడా స్థిరపడి పోయింది. పశ్చాత్తాప పడవలసిన పరిస్థితులను ముందుగా ఎదిరించ గల మనః పరిపక్వతకు మార్గదర్శక మయ్యే అనుభూతిని మిగల్చడమే చాసో కథాతత్త్వం.

కథ కాలక్షేపానికి కాదు. కన్నీళ్లకు కాదు. ఆవేశ కావేషాలకు కాదు. అసభ్యతకు, అనర్థానికి, అస్తవ్యస్తతకు అసలే కాదు. అనుభూతికి, ఆలోచనకు ఆచరణకు అని చాసో విశ్వాసం. చాసో కథ రాయడానికి ఎంతకాలం పడుతుందో సరియైన పాఠకుడికి అది అర్థం కావడానికి కూడా అంత కాలం పడుతుంది. చాసో దృష్టిలో కథకుడు బోధకుడు, శాసకుడు కాదు. మాంత్రికుడు, తాంత్రికుడు అసలే కాదు. అందుకే చాసో కథలు ఎర్ర చొక్కాలు తొడుక్కోవు. సందేశాల మూర్ఛ బిళ్లలు మెళ్లో వేసుకోవు. మత్తుమందు జల్లి మైమరపించవు, వాస్తవాన్ని ఒక విశిష్ట వాస్తవికతగా రూపొందించడంలోను, గ్రహించడంలోను ఆలోచనాతీత ధార అటు కథకుడిలోను, ఇటు పాఠకుడిలోను మెరుస్తూనే ఉంటుంది. అటు కథకుడు కదలడు. ఇటు పాఠకుణ్ణి కదిలించాడు. కాని ఆలోచన ఇద్దరిలోనూ పరుగులు పెట్టూ ఉంటుంది. అక్కడ 'రంగు రింగు గింగురు' ఉండవు. ఇది చాసో కథా తత్త్వ రహస్యం.

సూది బెజ్జం లోంచి విశ్వాన్ని చూడగలిగే సూక్ష్మ జ్ఞానేంద్రియంతో మానవ లోకాన్నవలోకించి అనుభవాలని, ఆదర్శాలని ఆత్మనీ ప్రకృతినీ సమన్వయిస్తూ మహా కావ్యం సృష్టి చేయాలంటాడు చాసో. కథకు ఆయనిచ్చిన నిర్వచన మిదే. అనుభవాలు - ఆదర్శాలు - ఆత్మ - ప్రకృతి ఇవే కథా సామగ్రి. కథలో ఈ అంశాల ప్రాధాన్య క్రమం కూడా ఇదే. ఇందులో ఏదీ ఒక దానిని ఒకటి అతిక్రమించే ప్రయత్నం చేయదు. ఈ నాల్గింటిని ఏకం చేయడంలో చాసో కథా శిల్పం జీవం పోసుకుంటుంది. 'పరబ్రహ్మం' కథ ఇందుకు మచ్చు తునుక.

స్వచ్ఛమైన కళారూపం ఆత్మ యొక్క అజ్ఞాత అగాధ ప్రదేశాల నుండి ఆవిర్భవిస్తుందని Eliseo vivas అనే విమర్శకుడు చెప్తాడు. చాసోకి బాల్యం నుండి స్నేహితులంతా బీద వాళ్లే. అతని అలవాట్లూ బీద అలవాట్లే. చుట్ట దానికి సంకేతం అని మాట వరసకు అనుకోండి. ధన వంతులకు ఎక్కువ మంది స్నేహితు లుండరనేది ఆయన విశ్వాసం. ధనానికి, స్నేహానికి చుక్కెదురని ఆయన తలంపు. చాసో ఆత్మ ఈరకమైన అభిప్రాయాలకు కట్టుబడి ఉన్న కారణంగానే అతని కథలు ధనవంతుల చుట్టూ కాక బీద వాళ్ల చుట్టూ అల్లుకున్నాయి. ధన వంతుల ప్రస్తావన వచ్చిన కథల్లో వారి దౌష్ట్యాన్ని, ఆడంబరాన్ని, అవినీతిని, అమానుషత్వాన్ని వెల్లడించడం మాత్రమే కనిపిస్తుంది. 'కుంకుడాకులో భుక్త', 'కొండ గెడ్డ'లో, ఇంజనీరు, 'బూర్జువా కుక్క', లోని

స్థితిపరుడు, 'ఆహోహో'లో దండపాణి 'చెప్పకు చెప్పకు'లో, రాజరత్నం, 'ఫారెన్ అబ్బాయి'లో చిట్టెయ్య కొడుకు - వంటి వాళ్లందరూ ఏదో-ఒక కోణంలోంచి అసహ్యించుకో దగ్గవారే. మంచి ధనవంతు డొకడు కూడా చాసో కథల్లో కనిపించడు. ధనాశాపరులను దోషులుగా నిలబెట్టడం కూడా చాసో కథాతత్త్వంలో ఇమిడివుంది. 'జంక్షనులో బడ్డీ'లో అప్పల్నాయుడు, 'బొండు మల్లెలు'లో గృహస్థు ఈ కోవకు చెందిన వారే.

రచయిత శీలము - దృఢవాంఛ - విలక్షణ ముద్ర - అంతర్విచారము- వ్యక్తిగత దృక్కోణము అనేవి అతని సృజన రూపానికి చెందిన తత్త్వాన్ని రూపొందిస్తాయి. చాసో ఆత్మ యొక్క అజ్ఞాత అగాథ ప్రదేశాలలో నిండినది బీద వాళ్ల వేదన. రచయితగా ఆయన దృఢమైన క్రమశిక్షణ కలవాడు. అందుచేత అతని కథ లన్నింటిలోనూ వేదన అంతస్సూత్రంగా నిలిచివుంది. అతని సృజనలో ఏ ఒక్కటీ అకస్మాద్దర్శనం కాదు. ఆ కథలు అతని దృఢవాంఛ యొక్క చికిలిసేతలు. అవి గాలి తాకిడికి రూపాలు మార్చుకునే శిలలు కావు. ఒక వాంఛతో మలిచిన శిల్పాలు. చాసో కథల నిండా తన ఆలోచనలు, అనుభూతులు నిండి ఉంటాయి. ఇతరమైన వాటికి ఆ కథల్లో స్థానం లేదు. 'అనేక విషయాలలో సమాధాన పడుతూ ఉంటేనే జీవితం ఎవరికైనా గడుస్తుంది. అనే విషయం వ్యక్తిగత జీవన సరళికి చెందినది కావచ్చు గాని రచయితగా సృజన వ్యాపారంలో ఈ విధమైన రాజీకి చాసో అంగీకరించలేదు.

రచయితలలో ఇంకొక రకమైన రాజీ లక్షణం ఉంటుంది. వారు మానవు లంతా వేరు వేరు స్థాయిలలో బాధను పొందే ఆంతరిక ఉద్రేకాలకు, చీలికలకు రాజీ కుదర్చడానికి లేదా ప్రతీకాత్మకమైన పరిష్కారాలను సూచించడానికి తమ సృజన శక్తులను సమీకరిస్తారు. చాసో తన కథలలో ఈ రకమైన రాజీకి గాని, ప్రతీకాత్మక పరిష్కారానికి గాని స్థానం కల్పించ లేదు. రాజీ ఆయన తత్త్వానికి విరుద్ధమైనది. పరిష్కారం అసహజమైనది. వేదన ఒక నిరంతర ప్రవాహం. వేదనకు గురికావడమే వాస్తవికత వాస్తవికత. అనే నిస్తరంగ తటాకం ఒడ్డున కూర్చుని అందులో పరిష్కారమనే గులక రాయి ఒక్కటి కూడా విసర కుండా, ఆ వేదనకు సంబంధించిన ద్రవ్యం - వస్తువు- మస్తిష్కం వేరు చేయడానికి వీలులేని రీతిగా తన చైతన్యంలోని పొర నుండి పొరకు తవ్వుకుంటూ ఒక కథను మలచడం చాసో తత్త్వం! విప్లవ బీజాలు మనుషుల్లో ఉంటే కవులు వీరగేయాలు పాడాలా? అన్నది చాసో ప్రశ్న. నిర్దిష్టమైన పరిష్కారాలతో, రాజీలతో ఆ బీజాలు నాటే బోధ కన్న, వాస్తవికతా స్పృహ కల్గించడం ద్వారా, ఒక గుర్తింపు కలిగించడం ద్వారా ఆ పరిణామాన్ని సాధించా లనేది చాసో కథా తత్త్వం.

అభ్యుదయ రచయిత లనేకులు సృజనలో కొత్త సూత్రాలను ప్రవేశపెట్టారు. సంప్రదాయాన్ని తిరస్కరించారు. లోకం పట్ల మానవుని అవగాహనను మార్చారు. సర్వ సమ్మతములైన మానవాను భవాలను అతిక్రమించారు. అవి పరివర్తన పొందేలా చేశారు. ఆ విధంగా మానవుని ఉనికిలో నూత్న పరిస్థితులను కల్పించడానికి దోహదం చేసారు. మన దేశానికి స్వాతంత్రం రావడానికి కొంచెం ముందు వెనుకలుగా ఈ రకమైన మార్పుకు సంసిద్ధతను కలిగి ఉండడం ఒక సామాజిక వాస్తవికత అయితే ఆ స్పృహ సమాజంలో సర్వాంగీణంగా రూపొంద లేదు. ఆ స్పృహ కలిగిన వారు కొందరు, ఈ స్పృహ అందని వారు కొందరు. అ స్పృహను అణిచి పెట్ట జూచిన వారు కొందరు. ఈ అపరిపక్వ స్థితిలో పరుచుకున్న వాస్తవి కతను, దాని నంటి పెట్టుకున్న వేదనను

కళాత్మకంగా ప్రదర్శించడం చాసో కథా తత్త్వమ యింది. '' ఏమి తీర్పు చదివించి వింటున్నాడు గాంధీ మహాత్ముడు'' అంటారు చాసో 'కొండగెడ్డ అనే కథలో! గాంధీ విన్న లక్ష లాచీ తీర్పులు సరియైన తీర్పులు కావన్నమాట. 'నాకు తెలుసు నాది సత్యాగ్రహమని' అన్న చాసో వాక్యంలో స్ఫురిస్తుంది. గాంధీని గాంధీగా కాకుండా మార్క్సుని మార్క్సుగా కాకుండా ప్రజలకు అందించడమే చాసో కథా తత్త్వం. 'చెప్పకు చెప్పకు' అనే కథలో ' ఈ వ్యక్తులు వ్యక్తుల వల్ల మారరు. వ్యవస్థ మార్చాలి' అంటాడు సత్యం. ఆ సత్యాన్నే చాసో కథా తత్త్వం చాటుతుంది.

సౌందర్యా రాధన, సౌందర్యాబివ్యక్తి అనే అభిరుచుల జంట చాసోలో కూడా ఉంది. అయితే సృజన రూపానికి చెందిన సౌందర్యం విలక్షణమైనది. చీపురు డొంకలాగ తెల్లగా మీదికి లేచి ఉన్న జుట్టును ముడి వేయడంలో ముసలమ్మలో సౌందర్యం కోసం ఉన్న తపన లౌకికమైనది. నీడలు, ఎండ వెలుగులూ పడి దాని మొహంలో నిండిన ఎనభై ఏళ్ల జీవితపు బాధ, మరణ వేదన ఒడిసి పట్టు కోవడం కళా సౌందర్యం. ముసిలి దానికీ చిత్ర కారుడికీ మధ్య నడచిన ఇతివృత్తం 'మనిషిని మని షి ఏం చేస్తున్నాడో' అనే సత్యం. సమాజపు నరనరాల్లో ఇంకిపోయిన ఈ దోపిడీ తత్త్వాన్ని, దాని ఫలితంగా పరుచుకున్న వేదనను సుందరంగా ఆవిష్కరించడమే చాసో దృక్పథం.

చాసో కథలు సాధారణమైన ఊహలతో నిండినవి మాత్రం కావు. ఆ కథల్లో అతనిదైన ఒక అంతర్బుద్ధి ఇమిడి ఉంది. ఊహలు ఆ బుద్ధికి వాహకాలుగా ఉపయోగించాయి. 'రాజు గారు మంతిరేమిటి ', 'వృద్ధాప్యపు పెన్షన్లు ఏర్పాటు చేస్తే బాగుండును', ' మంచి పనీలోకంలో ఎవడూ చెయ్యడు' సదువుకున్నోళ్లకి ఉద్యోగాలు ఎక్కడివి' వంటి వాక్యాలలో చాసో అంతర్బుద్ధి కనిపిస్తుంది. ఆ వాక్యాలు, వాటి సారం నేటి సమాజంలో ఎలాంటి రూపాలు పొందాయో మనం గ్రహించగలం. ఆ రకంగా చెప్ప గలగడం మేధావుల లక్షణం. సాధారణ జనం సహజంగా గ్రహించ లేని దానిని తాను దర్శించి అందరికీ చూపించడమే కళాకారుడి ప్రవృత్తి. మన చైతన్యానికి అందకుండా ఉండే వాస్తవికతను స్పష్టంగా స్ఫురింప జేసే తత్త్వం చాసో కథల్లో ఉంది.

Swami Vivekananda

' The one thing that is at the root of all evils in India is the condition of the poor. The poor in the West are devils; compared to them ours are angels, and it is, therefore, so much the easier to raise our poor. The only service to be done for our lower classes is to give them education, to develop their lost individuality... Priest-power and foreign conquest have trodden them down for centuries and at last, the poor of India have forgotten that they are human beings. They are to be given ideas; their eyes are to be opened to what is going on in the world around them; and then they will work out their own salvation. Every nation, every man, and every woman, must work out their own salvation. Give them ideas - that is the only help they require, and then the rest must follow as the effect. Ours is to put the chemicals together, the crystallisation comes in the law of nature.. This is what is to be done in Inida... If the poor cannot come to eduction, eduction must go to him...

'The life is short, the vanities of the world are transient, but ***they alone live for who live*** for ***others; the rest are more dead than alive.***

యయాతి

మూలం : జ్ఞానపీఠ అవార్డు గ్రహీత ఖండేకర్   సమీక్షకుడు : ఎస్. సదాశివ

''నేను - నే నెవరు? ఎక్కడున్నాను నేను? స్వర్గంలోనా? నరకంలోనా? నేను యయాతి నేనా? నహుష మహారాజు పుత్రున్ని - హస్తినాపుర మహారాజును - దేవయాని పతిని - నేనేనా?

దేవయాని? ఎక్కడి దేవయాని? దేవయాని నా కేమీ కాదు- ఏమీ కాదు.

ఏమీ కాదని యెలా అనగలను? ఆమె నా పూర్వజన్మ శత్రువు - ఆమే - ఆమే నన్నీ నరకంలో త్రోసింది.

నేను నరకంలో వున్నానా? కాదు - ఎంత వెర్రి వాణ్ని నేను? ఇది నరకం కాదు. స్వర్గం - ఎన్నో యేళ్ల నుంచి ఈ స్వర్గ సుఖా లనుభవిస్తున్నాను.

ఏన్నేళ్ల నుంచి? పద్దేని మిదేళ్ల నుంచా? కాదు పద్దెనిమిది వందల సంవత్సరాల నుంచి నేనీ స్వర్గంలో వున్నాను. అవిరతంగా అప్సరసల ఆధరామృత పానం చేస్తున్నాను. కల్పవృక్షం క్రింద వున్నది నా ఆసనం - పారిజాతాలు పరచిన తల్పం మీద ఆహో రాత్రాలు ఆనందిస్తున్నాను - ఇంద్రాణిని నా బాహు పాశాల్లో బంధించుకుంటా నిక.

ఇంద్రాణి - ఇంద్రాణి కారణంగానే గదా నహుష మహారాజు భయంకర శాపానికి గురి అయ్యాడు! ఎవరో నా చెవిలో గుసగుస లాడు తున్నారేమి? '' నహుషుని సంతానానికి సుఖం దొరకదు.''

నేను నహుష మహారాజు కొడుకునే గదా! సుఖిస్తున్నాను. మా అన్న యతి అరణ్యాలు పట్టుకొని పోయాడు - పిచ్చి వాడయ్యాడు. నేను ఆనంద సముద్ర తరంగాల్లో ఓలలాడుతున్నాను - నా దుఃఖా లన్నిటిని ఈ సముద్రంలో ముంచి వేశాను.

కాని - కాని - ఒక్క దుఃఖం మాత్రం నాలో వున్నది. శర్మిష్ఠ జ్ఞాపకం - ఎక్కడుండి వుంటుంది శర్మిష్ఠ? ఈ దుఃఖాన్ని మద్య పాత్రలో ముంచి వేయలేను. వేటాడిన జంతువుల్లోంచి స్రవించే రక్తంతో తుడిచి వేయలేను - శయన మందిరంలో శరీర సుఖాన్నిచ్చే యే సుందరాంగి బాహు పాశంలోనూ కప్పి వేయలేను.

లేదు - యయాతికి సుఖం లేదు. యయాతి దుఃఖితుడే! నేను దుఃఖితుణ్ణా? సుఖ పడుతున్నానో, దుఃఖిస్తున్నానో నాకే తెలియదు - సుఖ మంటే యేమిటి? దుఃఖ మంటే యేమిటి? ఈ కఠిన ప్రశ్నకు ప్రపంచంలో జవాబే లేదు.

నా ముందర మద్యంతో నిండిన పాన పాత్ర వున్నది. మాధవుడు నన్ను విడిచి వెళ్ళినప్పటి నుంచి నా ఏకైక మిత్రం ఆపాన పాత్రే - అహోరాత్రాల అంతరం తెలియనీయని మిత్రమిది. హృదయ భారాన్ని తేలిక పరిచే మిత్ర మిది.''

ఈ లాగే సాగుతుంది యయాతి స్వగతం. ముకులిక ద్వారా పరిచితుడైన సాధువు మరెవ్వరో కాదు - మందారుడే - ఒకప్పటి తన సేవకుడు - అలకకూ తనకూ సంబంధం అంటగట్టి రాజ

మాత చేత అలకను చంపించిన మందారుడు - అతడు సాధువు వేషం వేసి ఒక తత్త్వ ప్రచారం ప్రారంభించాడు. ఆ తత్త్వాన్ని యయాతికే కాక అనేకులకు బోధించాడు. అతని మఠానికి వచ్చే భక్తుల్లో పండితు లున్నారు. పామరు లున్నారు. స్త్రీలున్నారు. పురుషు లున్నారు. పూజలూ, జపాలూ పైనపటారమే- లోలోన అందరూ ఆశించేది, ఆకాంక్షించేది శరీర సుఖమే. ఆ మఠంలో యయాతి కోసం మందారుడూ, ముకుళికా మద్యాన్నే కాక మదిరాక్షులను కూడా ఏర్పాటు చేస్తున్నారు. పద్దెనిమిదేళ్లు యయాతి ఈ లాటి భోగ విలాసాల్లోనే గడిపాడు. యదును దస్యులు బంధించుక పోయారని తెలిసింది. ''యదునే కాదు, దేవయానిని బంధించుకొని పోయినా నా కవసరం లేదు.'' అని చెప్పి పంపించాడు. యయాతి - అప్పటి అతని మనస్థితి అలాంటిది.

అశోక వనంలో యయాతి గడిపిన విశృంఖల జీవితాన్ని చాలా వివరంగా వర్ణించాడు ఖాండేకర్. కామ ప్రవృత్తి మనిషిని ఎంతటి పతనానికి చేరుస్తుందో అది చెప్పటమే అతని ఉద్దేశ్యం. ఆ వివరణ వల్ల కథా గమనానికెలాటి పుష్టి కలుగదు.

శుక్రాచార్యుడు వచ్చాడు. దేవయాని పద్దెనిమిది సంవత్సరాలు తానుభవించిన మనక్లేశాన్ని, తన భర్త సాగిస్తున్న ఉన్మత్త జీవనాన్ని గురించి చెప్పింది. కోపిష్ఠి ఋషి అప్పుడే కూతురును వెంటపెట్టుకొని అశోక వనానికి వెళ్లాడు. యయాతిని పిలిపించాడు. ''యయాతీ! నేను చెప్పిందంతా మరిచిపోయావు. నా కూతుర్ని చాలా కష్ట పెట్టావు. నేను వద్దన్నా ఆమె దాసి శర్మిష్ఠతో ప్రణయ సంబంధం పెట్టుకున్నావు. ఔనా?'' అని ప్రశ్నించాడు. భయకంపితుడైన యయాతి '' ఔను మహర్షీ! తప్పు చేశాను క్షమించండి.'' అని వేడుకున్నాడు ''నీ తప్పులన్నింటికి కారణం నీలోని కామ ప్రవృత్తి. నీ కామ ప్రవృత్తికి కారణం నీ యౌవనం. ఇక ముందు ఏ స్త్రీవైపు చూడకుండా చేస్తాను. వృద్ధుడివైపో'' అని శపించాడు. అప్పటికప్పుడు వృద్ధుడై పోయిన యయాతి వైపు చూడలేక దేవయాని '' ఇదేమి చేశారు నాన్నా!'' అని విలపించింది. యయాతి అతని పాదాలు పట్టుకొని మహర్షీ! నాలో ఇంకా కామ వాంఛ తీరలేదు. భోగలాలసత దూరం కాలేదు. నన్ను క్షమించి మీ శాపాన్ని ఉపసంహరించు కోండి.'' అని ప్రార్థించాడు. ''రాజా! విలుకాని విల్లు, మహర్షి శాపం మళ్లీ వెనుకకు తీసుకోవటం సాధ్యకానివి. ఎంతైనా నువ్వు నా ప్రియ పుత్రిక భర్తవు గనక శాపాంతం చెప్తున్నాను విను. నీ వంశజుడు, నీ రక్తం పంచుకున్నవాడు తన ఇష్ట పూర్వకంగా నీ వార్ధక్యాన్ని స్వీకరించి తన యవ్వనాన్ని నీకిస్తే నువ్వు మళ్లీ యవ్వనుడ వవుతావు. నీకు కామ భోగాలతో తృప్తి కలిగి నీ వార్ధక్యాన్ని నువ్వు గ్రహించ దలుచుకున్ననాడు నా పేరు స్మరించి మూడు సార్లు ''నా వార్ధక్యాన్ని నేను స్వీకరిస్తున్నాను'' అను. వెంటనే నీకు యవ్వనం దానం చేసిన వాడు మళ్లీ యవ్వనుడవుతాడు. ఆ క్షణమే నువ్వు మరణిస్తావు'' అన్నాడు శుక్రుడు. ''ఈ శాపాంతం శాపం కంటే ఇంకా ఘోరంగా వుంది నాన్నా!'' అని మళ్లీ విలపించింది దేవయాని. శుక్రాచార్యుడు రౌద్రాకారంతో లేచి నిలబడ్డాడు. ''దేవయానీ! తల్లిలేని పిల్లవని నిన్ను అల్లారు ముద్దుగా పెంచాను. నీ ప్రతి హఠాన్నీ తీర్చాను. దాని వలన నాకేమి లభించింది? అవమానము, పరాజయము. మీ సంసారాన్ని బాగు చేద్దామని వచ్చాను. ఇంకా చెడిపోయిందని యేడుస్తున్నావు. నా తపస్సిద్ధిలోనే ఏదో దోషమున్నది. ఆ దోషాన్ని నివారించు కోవటానికి మళ్లీ తపస్సుకు వెళుతున్నాను. మీ వార్ధక్య యవ్వనాలతో నాకు సంబంధం లేదు. మీరు సంసారం చేయండి లేదా చావండి. అంటూ చరచరా వెళ్లిపోయాడు. అంతలో దేవయాని దర్శనానికి యువరాజు తన

మిత్రులతో కలిసి వచ్చాడని వార్త వచ్చింది. ఇద్దరు యువకులు లోన ప్రవేశించారు. యదు తల్లికి పాదాభివందనం చేసి తన మిత్రుని పరిచయం చేశాడు. ఇదంతా చూస్తున్న యయాతికి దేవయాని మీద పగసాధించాలన్న కోరిక కలిగింది. యదు నుద్దేశించి యదూ! నన్ను గుర్తుపట్టావా?'' అని ప్రశ్నించాడు. గుర్తు పట్టినట్లు చెప్పాడు యదు. ''నేను శాపవశాన ముసలివాణ్ణి అయినాను. కాబట్టి రాజ్య భారం నీ మీద మోపా లనుకుంటున్నాను.'' అన్నాడు యయాతి. ''మహారాజు ఇష్టం'' అని మనవి చేశాడు యదు. ''కాని, నా వార్ధక్యాన్ని నువ్వు కొన్నాళ్లు స్వీకరించాలి.'' అని యయాతి అంటుండగానే దేవయాని అడ్డు తగిలి ''యదూ! మీ నాన్న గారికి మతి చలించింది. నువ్వేమీ వినవద్దు.''! అని యదు వెంట వచ్చిన అతని మిత్రుని వంక చూచి ''కుమారా! ఇది మా గృహ కలహం. పరాయి వాళ్ల ముందు జరుగ వలసింది కాదు. పద.'' అన్నది. '' నేను పరాయివాణ్ణి కానమ్మా! మీ వాణ్ణే'' అని ఆ యువకుడు చెప్పాడు.''నా కొడుకు ప్రాణాల్ని రక్షించిన నువ్వు పరాయివాడివి కావన్న మాట నిజమే. కాని ఇది మా ముగ్గురి మధ్య జరుగవలసిన వ్యవహారం.'' అన్నది దేవయాని. ఆ యువకుడు యయాతి వైపు చూస్తూ'' మహారాజా! యువరాజు స్వీకరించటానికి వెనుకాడుతున్న మీ వార్ధక్యాన్ని నేను సహర్షంగా స్వీకరిస్తాను.'' అని ముందుకు వచ్చాడు. దేవయానీయదూ ఆ యువకుని వైపు ఆశ్చర్యంగా చూస్తున్నారు. ''కుమారా! నా రక్తం పంచుకున్న వానికే ఆ అధికారం వున్నది. నువ్వెలా స్వీకరిస్తావు?'' ప్రశ్నించాడు యయాతి. అందుకా యువకుడు. ''మహారాజా! నా శరీరంలో ప్రవహిస్తున్నది మీ రక్తమే. రాజ కన్యగా జన్మించి దాసిగా బ్రతుకుతున్న శర్మిష్ఠకు మీ వలన కలిగిన పుత్రుణ్ణి నేను. నా పేరు పూరుడు.'' అని తన పరిచయం చేసుకున్నాడు. ''శర్మిష్ఠ కొడుకువా? పూరునివా? రాజ్యానికి వారసుడు నా కొడుకే - రాజ్య కాంక్షతో వచ్చావా? తీసుకో నీ తండ్రి వార్ధక్యం.'' అంటూ పరిహసించింది దేవయాని.

''నాకు రాజ్యం వద్దమ్మా! నా తండ్రి సుఖమే నా సుఖం.'' అన్నాడు పూరుడు. యయాతి తన కొడుకు శౌర్య పరాక్రమాల గురించి విన్నాడు. ఇప్పు డతని త్యాగ బుద్ధిని, పితృప్రేమను చూచాడు. ఆనందాశ్రువులు తుడుచుకుంటూ, ''మంచిది నాయనా!'' అన్నాడు. ఆ మాట అన్న వెంటనే పూరుడు ముసలివా డయ్యాడు. యయాతి పూర్వ రూపం పొందాడు. ఈ వింతను చూచిన దేవయాని యదు వెంట హడావిడిగా అక్కడి నుంచి వెళ్లిపోయింది.

పూరుని విజయ వార్తను విని శర్మిష్ఠ నగర ప్రవేశం చేసి అంతా తెలుసుకున్నది. అంతకు ముందే నగర ప్రవేశం చేసిన సువర్ణ కేశాల అలకను మందారుని భటులు యయాతి శయనా గారం చేర్చారు. లోనికి వెళ్లిన యయాతికి ఏడుస్తూ అలక కనిపించింది. తన కొడుకును ప్రేమించి వచ్చిం దామె - తాను ప్రేమించిన సువర్ణకేశాల అలకే, తాను సోదరిగా భావించిన అలకే ఆమె చెల్లెలి కూతురైపుట్టి తన కొడుకును ప్రేమిస్తున్నది. తన కోడలు కానున్నది. అటు వైపు ముసలి వాడైన కొడుకును పట్టుకొని శర్మిష్ఠ ఏడుస్తున్నది. తన కొడుకు పడుచు వాడైతే తన భర్త మరణిస్తాడు. ముసలి వాడైన తన కొడుకును చూస్తూ తాను బ్రతుక జాలదు. ఆమె దుఃఖానికి అంతు లేదు. యయాతి శర్మిష్ఠను ఓదార్చి లోపలికి పంపాడు. శుక్రాచార్యుణ్ణి స్మరించి, '' నా వార్ధ్యకం నేను స్వీకరిస్తున్నాను. నా వార్ధక్యం నేను స్వీకరిస్తున్నాను. నా వార్ధక్యం...'' అని యయాతి అంటూ వుండగానే రాజ భవనంలో '' కచదేవుడు వచ్చాడు- కచ దేవుడు వచ్చాడు.'' అనే కోలాహలం బయలు దేరింది. యయాతి స్పృహ తప్పి పడిపోయాడు. స్పృహ వచ్చిన తర్వాత

చూస్తే తన దగ్గర కచదేవు డున్నాడు. రాజ వైద్యు డున్నాడు. శర్మిష్ఠ వున్నది. దేవయాని వున్నది. తన వార్ధక్యం తనకు వచ్చింది కాని తాను చావలేదు. ఏదో రుగ్మత కలిగింది. కచుడు తన తపశ్శక్తి వలన శుక్రాచార్యుని శాపాన్ని తప్పించాడు. అనారోగ్యంతో పడివున్న దేవయానీ శర్మిష్ఠలు సేవ చేస్తున్నారు. వాళ్లలో ద్వేషం లేదు. దేవయానిలో అలాటి మార్పు ఎలా వచ్చిందో తెలుసుకోలేక పోయాడు యయాతి. దానికి కచుడే కారణం కావచ్చు ననుకున్నాడు. కాని కారణం పూరుడే అని తర్వాత కచుని ద్వారా తెలుసుకున్నాడు.

తన యౌవనం తనకు లభించగానే పూరుడు నేరుగా దేవయాని దగ్గరికి వెళ్లాడు. ఆమె పాదాలు పట్టుకొని '' ఆయీ! (అమ్మ) యదు పెద్దవాడు. రాజ్య మతనిదే - నాకు రాజ్యం వద్దు.'' అని చెప్పాడు. దేవయాని చలించి పోయింది. '' ఇంతటి పరాక్రమం, త్యాగబుద్ధి, ప్రేమ నీలో ఎలా కలిగాయిరా పూరూ! నీ లాటి నిర్వ్యాజమైన ప్రేమ నాకూ చిన్నప్పు డెవరైనా నేర్పివుంటే ఎంత బాగుండేది! నీ వలన నేర్చుకొంటానురా. రాజ్య మెవరిదో మహారాజు నిర్ణయిస్తాడు. ప్రజలు నిర్ణయిస్తారు. నాకు దానితో సంబంధం లేదు. ఇంతటి ప్రేమ మూర్తివి నన్ను ' ఆయీ!' అని పిలిచావు. ఈ పిలుపుతో నాకు సమస్త ప్రపంచ రాజ్యాధికారం దొరికిందిరా. నీ ప్రేమలో నాకు కొంత దానం చేయి. నా కది చాలు.'' అని లేవనెత్తి నుదురు చుంబించింది.

ప్రజాభీష్టం ప్రకారం యదు కాక పరాక్రమ వంతుడైన పూరుడే రాజ్యాధికారిగా నిర్ణయింప బడ్డాడు.

యయాతి అనారోగ్య వార్త విని యతి కూడా వచ్చాడు. ఆరోగ్యం కుదురుకున్న తర్వాత యయాతి యతితో '' అన్నా! నేను అకాల వార్ధక్యాన్ని పొందాను. ఇప్పటికైనా నీ రాజ్యం నువ్వు స్వీకరించు.'' అన్నాడు. ''యయాతీ! సింహాసనం మీద కూర్చునే కంటే మృగాజినం మీద కూర్చోవటంలో ఎంతటి ఆనంద మున్నదో అది నువ్వూ అనుభవించు.'' అని సలహా యిచ్చాడు యతి. అంటే వానప్రస్థం స్వీకరించుమని సలహాయిచ్చాడు. అంతా వనాలకు వెళ్లేటప్పుడు కచుడు '' మీ కోరికలు చెప్పండి.'' అని అడిగాడు. దేవయాని, శర్మిష్ఠ తమకే కోరికలు లేవన్నారు. ''రెండు కోరికలున్నాయి.'' అన్నాడు యయాతి. మాధవుని ముసలి తల్లిని తమ వెంట తీసుకెళ్లి ఆమెను సేవించుకోవాలన్నది ఒక కోరిక. తన కథ ప్రచారం పొందాలన్నది రెండవ కోరిక. ''తథాస్తు'' అన్నాడు కచుడు.

పట్టాభిషిక్తుడైన పూరుడు తండ్రి ఆశీస్సుల కోసం వచ్చాడు. కొడుకును నిండు మనసుతో ఆశీర్వదించి, ''కుమారా! పురుషార్థాల్లో కామము, ధర్మము ప్రబలమైనవి. ధర్మం చేతికి పగ్గాలిచ్చి కామాన్ని అదుపులో పెట్టుకో '' అని ఉపదేశించాడు.

న జాతు కామః కామానా ముపభోగేన శామ్యతి
హవిషా కృష్ణ వర్త్మేవ భూయ ఏ వాభివర్ధతే.

(నోటు: మహాభారతంలో తన వార్ధక్యం స్వీకరించని యదును శపించినట్లున్నది. ఖాండేకర్ ఆ సందర్భం తప్పించాడు. యయాతి పూరుని యౌవనాన్ని స్వీకరించి కావం సుఖాలనుభవించినట్లున్నది. ఖాండేకర్ కచుణ్ణి ప్రవేశపెట్టి వార్ధక్య యౌవనాల ఆదాన ప్రదానాలు కొన్ని గడియల్లోనే పూర్తి చేశాడు. ఈ రెండు మార్పులూ సమంజసమైనవే.)

యయాతి ని గురించి

అశేష పాఠకుల మన్నన అందుకొని, జ్ఞానపీఠ, కేంద్ర సాహిత్య అకాడమీల బహుమతులందుకొన్ని 'యయాతి'ని గురించి సమీక్షాత్మక వ్యాసం ప్రచురించాలనే సంకల్పంతో, రచయిత విష్ణుసఖారామ్ ఖాండేకర్‌ను పరిచయం చేశాము.

సంవత్సరానికి ఒకటి చొప్పున 12 నవలలు (1930-1942) వ్రాసిన ఖాండేకర్, స్వాతంత్ర్యానంతరం మనదేశంలో దిగజారిపోతున్న నైతిక విలువలు, పెచ్చుమీరిపోతున్న భోగవాదం, సమాజం- వ్యక్తికి మధ్య ఉండవలసిన సంబంధాలలో సమతౌల్యం లోపించి పోవడంతో వ్యాకులత చెందాడు. అప్పు డతనికి మహాభారతంలోని 'యయాతి' కథ స్ఫురించింది. మనకు నరనరాలలో పౌరాణిక కథలు జీర్ణించుకుపోయాయి. అవే మనకు ఆదర్శా లయినాయి. ఆ కథల బాణీలో సమకాలీన సమాజంలోని అకృత్యాలను, భ్రష్టాచారాలను చిత్రిస్తే పాఠకులకు తొందరగా వంట బడుతుందనే ఆద్దేశ్యంతో, మహాభారత కథలోని ఒక ఉపాఖ్యానాన్ని ఈ కాలానికి సరిపోయే కథావస్తువుగా మలచుకొని, ఈ నవల వ్రాయటానికి 6 -7 సంవత్సరాలు పట్టింది.

అతి భోగవాదానికి ప్రతీకగా యయాతిని చిత్రించి, ఆత్మ కేంద్రితు డయిన (Self - centred) వ్యక్తి వలన ఆ వ్యక్తికీ, సమాజానికీ మేలు జరుగదు, వ్యక్తికీ, సమాజానికీ మధ్య సమతౌల్యం (balance) ఉన్నప్పుడే, ఆ వ్యక్తికీ, సమాజానికీ మేలు జరుగుతుందన్నదే 'యయాతి' నవల యొక్క సందేశమని, ఖాండేకర్ స్పష్టపరచాడు. భారతీయ సంస్కృతి సంయమనం, త్యాగం సుఖమయ జీవనానికి పునాదులని ఉగ్గడించింది. కేవలం తను, తన కుటుంబమే కాకుండా, సంఘం, జాతి, దేశం కూడా సుఖ పూర్ణంగా వర్ధిల్లాలనేది మానవుడి లక్ష్యం కావాలి. ఈ సమతౌల్య భావంతోనే ప్రజాతంత్రం, సమాజవాదం వికసిస్తాయి. లేకపోతే అధోగతి పాలవుతాయి.

యయాతి, దేవయాని, శర్మిష్ఠ కచుడు ఈ నాలుగు పాత్రల స్వగతంలా (త్మకథలా) నడిచిన, ఈ నవల ఆధునిక భారతీయ నవలారంగంలో తలమానికం లాంటిది అని చెప్పడంలో అతి శయోక్తి లేదు.

దుస్తులు (డ్రెసెస్)

– పురాణం సుబ్రహ్మణ్య శర్మ

అప్పుడు పుట్టిన పిల్లలకి డ్రెస్సు లుండవు. ఈ డ్రెస్సు అనేది ఆచ్ఛాదనము. శీతోష్ణాల నుంచి కాపాడటానికి మనుషులకి డ్రెస్సులు అవసరం. బట్టలు కుట్టేవాళ్ళు తొడుక్కునేవాళ్ళు తెలిపినట్లు, బట్టలు తయారు చేసేవారు మనకు అట్టే తెలియదు. ఎన్ని రకాల డ్రెస్సులు వచ్చినా చీరకు సాటిరావు, అంద మంతా చీరలోనే వున్నదీ అన్నట్లు చీర అందం చీరదే! వస్త్రాలు అభివృద్ధి చెంది డ్రెస్సులుగా మారాయనిపిస్తుంది. రెడీమేడ్ షాపులంటూ వెలిశాక డ్రెస్సులలో ఆడ, మగా కాక అన్ని వయసుల వారికీ కావలసినట్లు ఏర్పాడ్డాయి.

చీరలు, రవికలు గాకుండా మిగతా వన్నీ దుస్తులు, అనగా డ్రెసెస్ వివరణలోకి వస్తాయి. పశ్చిమ దేశవాసుల సంసర్కంతో తురకల రాజ్యంలో మనకు వచ్చినవి గౌనులు, చొక్కాలు, లాగులు, చెడ్డీలు, పైజమ్మాలు, జుబ్బాలు వగైరా. పూర్వం మన దేశ వాసులు అంతా పంచెలు, ఉత్తరీయాలు ధరించే వారు. చొక్కా అనేది తరువాత వచ్చింది. భమిడి పాటి కామేశ్వరరావుగారి జోక్సులలో చొక్కాకు సంబంధించినది ఓటి వుంది. ఒక పల్లెటూరి వాడు ఒక చొక్కా తోడుక్కున్న వానిని చూసి ''యిదే విటిరా యిందులో యిరుక్కుపోయావు, ఎట్లా బయట పడతా'' వని వాపోతాడు, భమిడిపాటి వారి మరో నాటకంలో అనగా 'బాగుబాలాగు' లో ఒక ఆసామీ కోటు తిరగేసి తొడుక్కొని ఒక నాటక ప్రదర్శనకు వెళ్తాడు. అక్కడ అతన్ని బాగు బాగు అని అంతా యాగీచేస్తారు. పేంటలూన్ అనే ఇంగ్లీషు మాటకు పంట్లాం తెలుగు సేత. 'పేంట్' అని యిప్పుడు అంటున్నారు. కోట్ అని మనం అంటున్నది నిజంగా జాకెట్. జాకెట్ అన్న మాట తెలుగులో స్త్రీలు ధరించే రవిక వంటిది. పాశ్చాత్యులంతా జాకెట్ అనేది కోటు వంటిది. కోటు అక్కడ వాడకంలో లేదు.

స్త్రీల దుస్తులలో వచ్చినంత మార్పులు అంత వేగంగా పురుషుల దుస్తులలో రావు. స్త్రీలకు అందం ఆకర్షణల మీద మోజు హెచ్చు. నిన్న మొన్నటి దాకా కుర్రాళ్ళు చిన్న వారుగా నిక్కర్లు వేసుకు వచ్చేవారు. పూర్వం తొడ లాగులు అని వుండేవి. ఆడ పిల్లలు చిన్న వారుగా వీటిని ధరించేవారు. కుట్టు మిషను రాక పూర్వం అన్నీ చేత్తో కుట్టుకునేవారు. కుట్టు మిషను దర్జీ వృత్తిని ప్రోత్సహించింది. దర్జీకి టేపు, కత్తిర అవసరాలు. పూర్వం యింటి వీధి అరుగుల మీద టైలరు షాపులు వుండేవి. బట్టలు దుకాణాలకి ఒక టైలరు అనుబంధంగా వుండేవాడు. పండగలకు టైముకు కుట్టి యివ్వక పిల్లలను తమ చుట్టూ త్రిప్పు కునేవారు టైలర్లు. ఆడ పిల్లలు టైలరు షాపులకు వెళ్ళి కత్తిరించిన గుడ్డ పేలికలను పోగుచేసి బొమ్మలకు దుస్తులు కుట్టేవారు. గౌనుల తర్వాత పిల్లలు పరికిణీలు, జుబ్బాలు తోడుక్కునేవారు. పంట్లా మును తెలుగులో పొడుగు లాగు అని పిలిచేవారు. పెద్ద వారు లాల్చీలను పంచెలపై ధరిస్తారు ఇప్పటికీ. పొడుగు చేతుల చొక్కాలని ఫుల్‌హేండ్స్ షర్ట్సును తెలుగులో అనేవారు. నిక్కర్లని పొట్టి లాగు అని రిఫర్ చేసేవారు.

ఇప్పటి కాలంలో పంజాబీ డ్రెస్సులని చూడీదార్ పైజమ్మాలు వచ్చాయి. ఆడ పిల్లలు స్టూడెంట్లకు యివి చక్కగా వుంటాయి. ఇప్పుడిప్పుడు జీన్ పాంట్లు, మగవారి షర్టులు యూని డ్రెసెస్ అని వుభయులూ ధరిస్తున్నారు. పూర్వం మడత నలగని దుస్తులు శుభ్రంగా ధరించి నీటుగా వుండటం ఫ్యాషన్. ఇప్పుడో - అలాక్కాదు. ఎంత రఫ్గా వున్నట్లు కనిపిస్తే అంత గొప్ప. మగవారికి హీరో అయినా, విలన్ అయినా గడ్డం వుండాలి. చాలా తాజాగా వుండాలి. జీన్ పాంట్ ఎంత మాస్తే, మరకలుగా వుంటే అంత గొప్ప. ఒకప్పుడు టైట్గా వుండే దుస్తులు ఫ్యాషన్. ఇప్పుడు ఎంత వదులుగా బ్యాగీలుగా వుంటే అంత మోడ్రన్. చాలా కాలం గొట్టాం ప్యాంట్లు ఫ్యాషన్గా రాజ్యమేలాయి. తరువాత వదులు ప్యాంట్లు వచ్చాయి. మళ్లీ యిప్పుడు ప్యాంటు చివర్లు మడతలు ఫ్యాషన్గా వచ్చాయి. చివర సన్నం మధ్యన వదులు పైన బిగుతు వుండటం ఆచారం. నైటు డ్రెస్సులని చారల పై జామాలు, చారల షర్ట్ వచ్చాయి. ఏ రోజుకా రోజు ఉతికిన బట్టలు ఆరోజు తొడక్కోవడం రివాజు. నెత్తి మీద, పాగా స్టేటస్ సింబల్. గురుజాడ అప్పారావుగారు, వీరేశలింగం గారు, చాలామంది పెద్ద వారు పాగాలు ధరించేవారు. పోలీస్ ఉద్యోగులు హేటు, బూటు, సాక్స, ధరించేవారు. ఇంగ్లీషు వారిని అనుకరించి మన ఉద్యోగులు సూట్లు హేట్లు బూట్లు ధరించేవారు. బంట్రోతులకు ఏటవాలుగా డవాలీ బెల్టు వుండేది. మావయాలు మనుషులు చెప్పులు వేసుకునేవారు. బుజం మీద కండువా లేకుండా వీధిలోకి ఎవరూ వచ్చే వారు కాదు. ఎవరి దేనా ఉత్తరీయం లాక్కుంటే అమర్యాద, అవమానం, పరువునష్టం.

రవికలను చోళీలంటారు. చోళీ,చేతులు పొడుగుగా వుండటం, చిన్నవి కావడం కాలానుగుణంగా పైకీ, కిందకీ జరిగే ఫ్యాషన్లు. ఆంగ్లో - ఇండియనులు, యూరోపియన్ వనితలు గౌనులు రకరకాలవి ధరించేవారు. ఇప్పుడు మనవారు సైతం, టై, చో ధరిస్తున్నారు. పూర్వం పెళ్లి ఫోటోలలో పైన సూటు, పంచెలో చొక్కా దోపి టకప్, కాళ్ళకు పారాణి పసుపు రాసుకుని దిగేవారు. పెళ్ళిలో పండగలలో పెళ్ళి కొడుక్కి సూటు కుట్టించడం ఆచారం అయిపోయింది. రాజ కపూర్ 420 అనే చిత్రంలో 'మేరాజూతా హైజపానీ' అని ప్రారంభించి, సూటూ బూటూ వర్ణించి చివరల్లో 'ఫిర్ భీ' దిల్హై హిందుస్థానీ అని ముగిస్తాడు. చిత్రాలలో పత్రికలలో కొందరి స్త్రీలకు దుస్తులు అనవసరం, అవసరమా అనే స్థాయికి వారి ప్రదర్శనలు మారుతున్నాయి. ముఖ్యంగా క్లబ్బు డాన్సులలో ఆడదానికి వస్త్రం వున్న స్పృహే వుండదు. మగవాడు మాత్రం పూర్తి ఆచ్ఛాదనలో దొరబాబులా ఎగురుతూ స్టెప్స్ వేస్తూ డ్రెస్సులు లేకుండా నటించాలి. ఇంకొక చిత్రం ఏమనగా పాటలో చీర అనీ పైటగాలి అని వుంటుంది - పాత్ర బికి నీలోనో మరో డ్రెస్సులోనో హీరోయిన్ వుంటుంది. పారిస్లో ఒక మొగుడుగారు ఒక డ్రెస్ పుచ్చుకుని పరిగెత్తు తూకుంటాడు. ఇది ఆవిడ గారు ధరించేలోగా ఫ్యాషన్ మారిపోతుందేమో నని అతగాడు కంగారు పడుతూవుంటాడు ఫ్యాషనులు పాత బడి డ్రెస్సులు మూల బడడం ఒక అవస్థ. ఫ్యాషన్లు మారాక పాత దుస్తులు ధరించే వారిని కాలం చెల్లిన మనుషులుగా కాస్త హేళనగా చూసేవారు. పాత సోషల్ సినిమాలలో నాగయ్య గారు పంచె, చొక్కా పైన కోటు తొడుక్కుని హీరోగా చెలామణీ అయేవారు. సూట్లు ధరించడం మానేసి యిప్పటి హీరోలు వికృతంగా దుస్తులు ధరించి మనుషులకు వర్తించే నియమాలు తమకు వర్తించ వన్నట్లు అతీత వ్యక్తులుగా ప్రవరిస్తున్నారు.

''తల మాసిన యిలు మాసిన నలువలు మాసినను ప్రాణ వల్లభునైనన్ కులకాంత లైన రోయిదురు'' అన్నాడు సుమతీ కతక కారుడు. మనిషి శుభ్రంగా నిండుగా డ్రెస్ చేసుకోవాలి. అది తప్పని సరి. పోస్టుమేన్, సోల్జర్, ఆర్మీ, నేవీ, పోలీసు, సి. ఆర్.సి. వారికి యూనిఫారాలు తప్పని సరి. వీరిని డ్రెస్సులు తీసేస్తే ఎవరూ పోల్చుకోలేరు.

సమాజ నియమాలకు, కట్టు బాట్లకు ఎవరూ అతీతులు కారు. అలా వ్యవహరించి నట్లయితే వ్యవస్థ నడవదు. పిచ్చి వాళ్ళు దుస్తుల్ని చింపుకుంటారు. ప్రతాప రుద్రీయం నాటకంలో చాకలి పేరిగాడు ప్రతాప రుద్రుడి డ్రెస్సులో వుంటాడు. 'ఢీల్లీ సుల్తాన్ పట్టుక పోతాన్ ' అని కేకలు వేస్తూ నదిలో సుల్తాన్ ఓడను ఎక్కుతాడు. పైట అని మనవారు ధరించేది మనకు పైఠాను అనే మహారాష్ట్రంలోని ప్రదేశం నుంచి వచ్చింది. పూర్వం తెలుగు స్త్రీలు 'పైట' అనేది ఎరగరు. మన పూర్వులు ఆటవికులు, మనవన్నీ ఆటవిక సంప్రదాయాలే. ఈ మధ్య జంటిల్మన్ అనే పత్రిక మగవారి ఫ్యాషన్లలో కూడా అనూహ్యమైన మార్పులు వస్తున్నాయి అంది. షర్టులు మునుపట్లా కాకుండా వదులుగా కొత్త రకం డిజైనులతో తయారవుతున్నాయి. డ్రెస్సులకు మోడల్సుగా కనిపించే మగవారు డ్రెస్సులలో ధనిక సామ్యాన్ని అనుకరిస్తూ వున్నారు. సర్వేజనాః కాంచన మాశ్రయంతి అన్నట్లుగా అంతా శ్రీమంతులను ఫాలో అయే వారే. కాంగ్రేసు వారికీ దేశ భక్తులకు అందరికీ ఖద్దరు వస్త్రధారణ కంపల్సరీ. తెలుగు దేశం వారు పసుపు పచ్చ డ్రెస్ ధరించి ఊరేగుతున్నారనుకోండి. చంద్రబాబు నాయుడు డ్రెస్సు చాలా సాధారణంగా ఒక స్టూడెంటు డ్రెస్సులా వుంటుంది. ఒకప్పుడు నెహ్రూ గారు ఢిల్లీలోని బ్యూరోక్రాట్లకు బటన్డ్ అప్ కోటు పాంటు నిర్ధారించారు. రాధాకృష్ణ గారు పంచె లాంగ్ కోటు తలపాగా ధరించేవారు. నెహ్రూగారి డ్రెస్సు అందరికీ ఎరికే. గూండాలు, రౌడీలు, హంతకులకు యూనిఫారా లుండవు. డ్రెస్సులు అవక తవకలుగా ధరించి పూర్వం హాస్యం పుట్టించేవారు. బుడ బుక్కల వాడి యూనిఫాం ఎల రెరిగినదే. అక్కజంగా ఎవడైనా డ్రెస్సు వేసుకుంటే బుడబుక్కల వాడిలా ఏవిటి ఆడ్రెస్సు అని వెక్కిరించేవారు. భర్త డ్రెస్సులు కొన్ని స్త్రీలు సామాన్ల వాడికి యిచ్చి ఆ గిన్నెలో గరిటలో చెమ్చాలో ఊరికే వచ్చినట్లు ఆనందిస్తూ వుంటారు వనితలు. స్కూళ్లకు వెళ్లే పిల్లలకు యూనిఫారాలను ప్రవేశపెట్టింది నెహ్రూ గారే. హోటళ్ళలో బేరర్లకు యూనిఫారా లుంటాయి. గుళ్ళో పూజార్లు ప్యాంట్లు షర్టులు ధరించి మనకు శఠగోపం పెట్ట కూడదు. పూజారి పంచె కండువా జంధ్యం ధరించి బొట్టుతో దేవుని ప్రతినిధిలా వుండాలి. చర్చిల్లో వుండే మఠాధి కార్లకు వేరే డ్రెస్సులు వుంటాయి. ఎవరి డ్రెస్సయినా రజకుడు అనగా చాకలి ఇస్త్రీ చేయకపోతే ఏడ్చినట్లు వుంటుంది. చాకలి మైల బట్టలను శుభ్రంగా వుతికి ఆరవేసి మడత పెట్ట ఇస్త్రీ చేసినట్లు 'బుద్ధి చెప్పిన వాడు గుద్దినవేమయా?' అన్నాడు కనుక, డ్రెస్సులు లేక పోతే కొందరు, వుంటే కొందరు బావుంటారు. టీ.వీ. లో సగం ప్రకటనలు మాసిన బట్టలు తెలుపు చేయడం ధగధగ మెరిసేలా చేయడం గురించే. ఇది వరకు బయట వుండే చాకిరీ అదనపు తద్దినం ఇల్లాలి నెత్తిమీద పౌడర్లు, సబ్బుల కంపెనీలు ఎక్కిస్తున్నాయన్న మాట! చాకి వానితోడ జగడాలు పడలేక సిరిగలాడు పట్టు చీర కట్టె, శివుడు పాలవై సేయని మదిరోసి' అన్నాడు కావున. లాండరీ ప్రాబ్లం డ్రెస్సుల గురించి దేవుళ్ళకు కూడా తగులు కున్నట్లుంది. ఎవరి పిచ్చి వారి కానందం అన్నట్లు ఎవరి డ్రెస్సు వారి కానందం!

సాహిత్యంలో విలువలు

- బొమ్మ కంటి శ్రీనివాసాచార్యులు

ఎవడికి తెలుసిది? ఎవడు చెప్పగలడు?
ఎక్కణ్ణించి వచ్చింది? ఎక్కణ్ణించి ఈ సృష్టి?
సృష్టి పుట్టిన తర్వాతనే గదా దేవతలు పుట్టింది!
ఎవడికి తెలుసు - మరి ఎక్కణ్ణించి వచ్చిందో?

ఈ సృష్టి అంతా ఎక్కణ్ణించి వచ్చింది?
అతగాడు దీన్ని సృష్టించాడా? ఒకవేళ లేదా?
పరమాకాశంలో ఉన్న దీని అధ్యక్షుడు
అతగాడికి తెలుసేమో? లేక అతడికీ తెలీదో!!)

ఎలాంటి నమ్మకాలూ, భ్రాంతులూలేని నిసర్గమైన, ప్రాకృతమైన మనస్సు సృష్టి జరగడానికి ముందున్న స్థితిని గురించి చేసిన ఆలోచనా పరంపర ఇది. అయితే - స్తిమితంగా ఈజీ చేర్లో కూచుని తత్త్వవేత్త సాగించే శుష్కశాస్త్ర చర్చ వంటిది కాదిది. ఆవేదనతో, ఉద్వేగంతో అంతశ్చక్షువు విప్పి తెలియరాని రహస్యం తెలుసుకోవాలనే మథన ఈ సూక్తంలో ప్రతిమాటలోను కనిపిస్తుంది. అందుకే ఇది కావ్యం. 'హృది ప్రతీష్యా కవయో మనీషా' అనే పాదంలో 'యతయః' అనో, 'వ్రతినః' అనో అనకుండా 'కవయః' అనడం గమనించదగింది.

ఇలాంటి ఉత్తమ కావ్య ఖండికలు ఉపనిషత్తులలో అడు గడుగునా కనిపిస్తాయి.

'ద్వా సువర్ణా సయుజా సఖాయా
సమానం వృక్షం పరిషస్వజాతే!
తయో రన్యః పిప్పలం స్వాద్వత్తి
అనశ్న న్నన్యోఽభిచాకశీతి॥ (ముండక. 3-1-1)

(రెండు పిట్టలు - ఎప్పుడూ విడిపోకుండా కలిసి ఉండే నేస్తాలు
ఒకే వృక్షాన్ని ఆశ్రయించుకుని ఉంటాయి
ఒకటి రుచ్యమైన ఆ పిప్పల ఫలాన్ని తింటుంది
మరొకటి ఏమీ తినకుండానే తేజస్సుతో మెరిసిపోతూ ఉంటుంది)

అనుపశ్య యథాపూర్వే ప్రతిపశ్య తథాపరే!
సస్యమివ మర్త్యః పచ్యతే సస్యమి వాజాయతే పునః॥ (కాఠక. 1-1-6)

(గతించిపోయిన వారి సంగతి చూడు - ఇప్పు డున్నవారి సంగతి చూడు
సస్యంలాగ పండిపోతాడు మనుష్యుడు - సస్యంలాగ తిరిగి అంకురిస్తాడు

' ఆత్మానం రథినం విద్ధి శరీరం రథ మేవ తు!
బుద్ధిం తు సారథిం విద్ధి మనః ప్రగ్రహ మేవ చ॥ (కాఠక. 1-3-3)

(నీ ఆత్మ రథికుడు, శరీరమే రథం
నీ బుద్ధి సారథి, మనస్సే పగ్గం.)

'ఉత్తిష్ఠత జాగ్రత ప్రాప్య వరాన్ని బోధత।
క్షురస్య ధారా నిశితా దురత్యయా
దుర్గం పథస్త త్కవయో వదన్తి॥ (కాఠక. 1-3-14)

(లేవండి! మేలుకోండి!!
సాధించదగ్గ వరా లేవో తెల్చుకోండి!!!
కత్తి వాదర లాంటిది సాధన మార్గం - అత్యంత దుర్గమం - అంటారు కవులు)

'న తత్ర సూర్యో భాతి న చంద్ర తారకం
నేమా విద్యుతో భాన్తి కుతోఽయ మగ్నిః।
త మేవ భాన్త మనుభాతి సర్వం
తస్య భాసా సర్వ మిదం విభాతి॥ (కాఠక, 2-2-15)

(అక్కడ సూర్యుడు వెలగడు, చంద్రుడూ, నక్షత్రాలూ కనపడవు; మెరుపులు లేవు, అగ్ని లేదు; ప్రకాశించే అతడినుంచే సర్వం ప్రకాశిస్తుంది; అతగాడి వెలుగువల్లనే సర్వం వెలుగుతుంది.)

' ఈశావాస్య మిదగ్ం సర్వం యత్కించ జగత్యాం జగత్
తేన త్యక్తేన భుంజీథాః మాగృథః కస్య స్విద్ధనమ్॥ . (ఈశావాస్య:1)
('జగత్తులో సర్వం ఈశ్వరుడిచేత కప్పబడి ఉంది'
అనే త్యాగభావంతో జీవించు - పరుడి ఆస్తి ఆశించకు)

ఈ వైదిక కవిత్వం సార్వజనీనం కావడం వల్లనే భారతీయేతరులను అది ఎక్కువగా ఆకర్షించ గలుగుతూంది, ప్రభావితం చేయగలుగుతూంది. మానవ మేధా, ఆత్మా నిర్నిరోధంగా వికసించడానికి వేదకాలంలో ఉన్న అవకాశాలు క్రమంగా లుప్తమై రామాయణ కాలంనాటికి భారతీయ సంఘం వర్ణాశ్రమ వ్యవస్థ అనే చట్రంలో బిగిసిపోయింది. స్మృతులు వెలసి ఎవరు ఎలా ఆలోచించాలో, ఎలా వర్తించాలో కఠినంగా శాసించడం జరిగింది. అప్పటి నుంచే భారతీయ సంఘం సంవృతం (Closed) కావడం, నిర్దిష్ట సంఘ ధర్మ ప్రచారమే సాహిత్యంలో ప్రధానమైన విలువ కావడం సంభవించింది. జ్ఞానానికి ప్రాధాన్యం పోయి, కర్మ ప్రాధాన్యం హెచ్చడంతో వర్ణాశ్రమానుగుణ కర్మలను ఉపదేశించడమే సాహిత్య ధ్యేయ మైంది. మానవుణ్ణీ, అతని సమస్యల్నీ యథాతథంగా నిరూపించడానికికాక, పరిపూర్ణ మానవుణ్ణి ఊహించి అతని వర్తననూ, ధర్మాలనూ ప్రపంచించడానికి పూనుకుంది అది కావ్యం అయిన రామాయణం. ఉదాహరణకు ఈ క్రింది వాక్యాలు చూడండి:

'తవ లక్ష్మణ! జానామి మయి స్నేహ మనుత్తమమ్
విక్రమం చైవ సత్త్వం చ తేజశ్చ సుదురాసదమ్
మమ మాతు ర్మహద్దుఃఖ మతులం శుభలక్షణ!
అభిప్రాయం న విజ్ఞాయ సత్యస్య చ శమస్య చ
ధర్మోహి పరమో లోకే ధర్మే సత్యం ప్రతిష్ఠితమ్
ధర్మసంశ్రిత మప్యేతత్ పితుర్వచన ముత్తమమ్
సంశ్రుత్య చ పితుర్వాక్యం మాతు ర్వా బ్రాహ్మణస్య వా
న కర్తవ్యం వృథా వీర! ధర్మ మాశ్రిత్య తిష్ఠతా
సోఽహం న శక్ష్యామి పున ర్నియోగ మతివర్తితుమ్
పితుర్హి వచనా ద్వీర! కైకేయ్యాహం ప్రచోదితః
తదేతాం విసృజానార్యాం క్షత్రధర్మాశ్రితాం మతిమ్
ధర్మ మాశ్రయ మా తైక్ష్ణ్యం మద్బుద్ధి రనుగమ్యతామ్ (అయో. 21 వ సర్గ. 39-44)

రాముణ్ణి అడవికి పంపి భరతుడికి రాజ్యం ఇవ్వాలని కైకేయి అన్న మాటకు లక్ష్మణుడు మండి పడతాడు. 'కాస్య శక్తిః శ్రియం దాతుం భరతా యారి శాసన!' (భరతుడికి రాజ్య దానం చేసే ఆ తాహత్తు ఎవరికుంది?) అని గర్జిస్తాడు. త మ్ముణ్ణి అనునయిస్తూ శ్రీరాముడు అంటున్న మాట లివి: ''నాయనా! నీ శక్తి నాకు తెలుసు. సత్య శమాల అభిప్రాయం తెలియని నా తల్లి దుఃఖం ఎంత తీవ్రమైందో అది నాకు తెలుసు, ధర్మమే లోకంలో పరమ మైంది. దర్మంలోనే సత్యం ప్రతిష్ఠితమైంది. ధర్మ సంశ్రితమైన పితృవాక్యం ఉత్తమమైంది. తండ్రి మాట, తల్లిమాట, బ్రాహ్మణుని మాట విని కూడా దానిని వ్యర్థం చేయరాదు- ధర్మపరుడైన వ్యక్తి. నేను ధర్మపరుణ్ణి గనుక పితృనియోగాన్ని ఉల్లంఘించే శక్తి నాకు లేదు. తండ్రి మాటవల్లనే కైకేయి నన్ను ఈ విధంగా కోరింది. అందుచేత క్షత్రధర్మాశ్రితమైన, అనార్యమయిన నీ బుద్ధి మార్చుకో! తైక్ష్ణ్యం మాను, ధర్మాన్ని ఆశ్రయించి నా బుద్ధి ననుసరించు.''

పితృవాక్య పరిపాలన వంటివి సంఘశ్రేయస్సును గోరి ఒకానొక సంఘంలోని పెద్దలు నిర్దేశించిన ధర్మాలు. అవి సర్వ సంఘ సమానాలు అనడానికి వీలు లేదు. అందుచేత - సాంఘిక ధర్మ సమర్థకాలైన రామాయణం వంటి కావ్యాలు ఆ ప్రత్యేక సంఘానికే - అదీ ఆ సంఘం మారకుండా ఉన్నంతవరకే - అర్థ వంతాలుకాగలుగుతాయి.

లౌకిక సంస్కృతంలో సంఘ ధర్మ ప్రబోధానికి కాకుండా మానవునిలోని సహజమైన విలువలకు ప్రాధాన్యం ఇచ్చిన రచన భారతం ఒక్కటి కనిపిస్తుంది. మానవులలోని దివ్యాంశతో పాటు అతని బలహీనతలనూ, లోపాలనూ కూడా యధాతథంగా చిత్రించడానికి భారతం పూనుకుంది. భారతంలోని భగవద్గీతలోనూ, ఇతర ఉపదేశక ఘట్టాల లోనూ ఉపనిషద్వాక్యాల ప్రతి ధ్వనులు వినిపిస్తాయి. ఆ దృష్ట్యా భారతం నిస్సందేహంగా పంచమ వేదమే! 'ఇవి కేవల ధర్మాలు, ఇవి కేవల అధర్మాలు' అని రామాయణంలో లాగ కచ్చితంగా శాసించడానికి పూను కోకుండా కర్తవ్యాకర్తవ్యాల విషయంలో మానవుణ్ణి అడుగడుగునా వేధించే జిజ్ఞాస యథాతథంగా భారతంలో ప్రతిపాదితమైంది. సౌప్తిక పర్యంలో ఈ ఘట్టం చూడండి:

నిద్రా సమయంలో పాండవుల శిబిరం మీద పడి చిత్రవధ చేయడమే అప్పటి తమ కర్తవ్యమని కృపాచార్యునికీ, కృత వర్మకూ నచ్చజెప్పే ప్రయత్నంలో అశ్వత్థామ మానవ మనస్తత్వాన్ని గూర్చిన కొన్ని నిత్య సత్యాలు ఇలా ఉపన్యసిస్తాడు:

'దహ్యమాన స్తు శోకేన ప్రదీప్తే నాగ్ని నా యథా
క్రూరం మన స్తతః కృత్వా తా వుభౌ ప్రత్యభాషత
పురుషే పురుషే బుద్ధి ర్యా యా భవతి శోభనా
తుష్యన్తిచ పృథక్ సర్వే ప్రజ్ఞయా తే స్వయా స్వయా
సర్వో హి మన్యతే లోక ఆత్మానం బుద్ధిమత్తరం
... ...
పర బుద్ధించ నిందన్తి స్వాం ప్రశంసంతి చాసకృత్
... ...
అన్యయా యౌవనే మర్త్యో బుద్ధ్యా భవతి మోహితః
మధ్యేఽన్యయా జరాయాం తు సోఽన్యాం రోచయతే మతిం
వ్యసనం వా మహా ఘోరం సమృద్ధిం చాపి తాదృశీం
అవాప్య పురుషో భోజ! కురుతే బుద్ధి వైకృతం
... ...
సర్వో హి పురుషో భోజ! సాధ్వేత దితి నిశ్చితః
కర్తు మారభతే ప్రీతో మరణాదిషు కర్మను

ఉపజాతా వ్యసనజా యేయ మద్య మతి ర్మమ
యువయోస్తాం ప్రవక్ష్యామి మమ శోక వినాశినీం

(భార.సౌప్తిక, 3-2-17)

('.... శోక దందహ్యమానమానసుం డగుచు నగ్గురు పుత్రుండు కృత వర్మను నతని నాలోకించి,

వెర విట్టి తెఱ గిది వెంగలితన మని యెల్లవాడును దన యెఱిఁగినట్టి
తెఱఁగున నిజకార్యదృష్టియ కయికొను నొరుల నేర్పులు పట్ట నొల్లఁ డాత్మ
బుద్ధియ మే లని పొగడు నన్యుల చిత్త వృత్తుల నిందించు వివిధ గతులఁ
జెందెడు నాత్మీయ చేతః ప్రవర్తన మతయఁడు దాన బాల్యమునఁ దలఁచు

తలఁపు గీడు చేసి యెలప్రాయమున నొండు, తలఁపునందుఁ బట్టుకొలుపుఁ బ్రీతి
ముదిమి వచ్చినతఱి నదియును విడిచి య, న్యంబు లైననేర్పు లాచరించు.
ఆపదఁ బడి యొక్కఁడు స, ద్వ్యాపారము గాఁగఁ జూచి దాని నడపు శ్రీ
ప్రాపించి నరుఁ డొండొక, చూపున వర్తించునది విశుద్ధ పదముగన్.
తగు నని మరణాదులకై, తెగువదెసన్ మానవుండు దృఢనిశ్చయతం
దగిలినయది పరమహితం, బుగ వదలక నడుపు నన్య బుద్ధులు గొనమిన్

మీ రెఱుంగనియది లేదు నాకుం దోచిన కర్జంబు మన కందఱకును శోకనాశనం బగునట్టిది దాని వినుఁడు...')

(ఆంధ్ర మహాభారతం - సౌప్తిక, 1,44-48)

ఉపదేశాలను ఈ చెవిన విని ఆ చెవిన విడిచి పెడుతూ ' ఆత్మబుద్ధి స్సుఖం చైవ' అనే భావంతో తన బుద్ధి ననుసరించే ప్రతి వ్యక్తీ వర్తిస్తూ ఉండడం, ఆ స్వబుద్ధి కూడా వయోభేదంతో మార్పు చెందుతూ ఉండడం, ఒకే వర్తన భిన్న భిన్న ఫలితాల వల్ల ఒకడికి మంచిది గాను, మరొకడికి చెడ్డదిగాను భాసిస్తూ ఉండడం - ఇలాంటి వాస్తవిక మనస్తత్త్వ రహస్యాలతో కూడిన మానవ జీవన దర్శనం - దేశ కాలాబాధితమైన మానవ దర్శనం - భారతంలో మనకు కనిపిస్తుంది.

భారతీయ సాహిత్యంలో విలువల దృష్ట్యా రెండు విభిన్న దృక్పథాలను గుర్తించాము. ఒకటి: సర్వ మానవ సహజమైన, స్వతస్సిద్ధమైన విలువలతో కూడిన 'ఉపనిషద్ - భారత' దృష్టి, రెండు: సంఘ ధర్మ ప్రబోధానికి మిక్కిలి విలువ నిచ్చే రామాయణ దృష్టి. ఈ రెండు దృక్పథాలే కాక భారతీయ సాహిత్యంలో అనంతర కాలంలో మరొక ప్రధాన ప్రస్థానం కూడా - విపులప్రచారం పొందినది - మనకు కనిపిస్తూంది. అది భాగవత దృష్టి: భక్తి ప్రధానమైనది. అటు మానవ జీవన వాస్తవికతా జిజ్ఞాసతో కూడిన జ్ఞాన మార్గానికీ, ఇటు - సంఘ సుస్థితిని సాధించెందుకు ఒక నిర్దిష్ట ప్రణాళికానుసారంగా కర్తవ్యా కర్తవ్యాలను ఉపదేశించే కర్మ మార్గానికీ కూడా స్వస్తి చెప్పిన ఈ భక్తి కొన్ని శతాబ్దాలుగా భారతీయ సాహిత్యాలను శాసిస్తున్నది. ఐహిక జీవితం నుంచి ఒక విధమయిన పలాయనాన్ని ఉపదేశిస్తూ, ఆత్మానంద సిద్ధికోసం నిర్వ్యాపారిత్వాన్నీ, భగవత్ శరణాగతినీ ఉపదేశించే ఈ భక్తి మార్గమే ఉత్తరాదిని తులసీదాస్, కబీర్ దాస్, సూర్‌దాస్, విద్యాపతి, చైతన్యుడు, జ్ఞానేశ్వర్, నరసీ భగత్ మొదలైన కవులకూ, దక్షిణాదిని అళ్వార్లూ, నాయనార్లూ, పోతన, పురందరదాసు, గోపన్న, త్యాగరాజు, అన్నమాచార్యులు మొదలైనవారికీ ఆలంబనమై భారతీయ సాహిత్యంలో ప్రధానమైన విలువలలో ఒకటిగా గౌరవం సాధించింది.

19వ శతాబ్దంలో పాశ్చాత్య సాహిత్యాల విలువలతో మనకు సంపర్కం ఏర్పడే వరకూ భారతీయ సాహిత్యాలలో కనిపిస్తూ వచ్చిన ప్రధానమైన విలువల స్థూల వివరణ మాత్రమే ఇది. కేవలం గుణ బాహుళ్యం దృష్ట్యా చేసిన విభాగమే అవడం వల్ల వేదంలోనూ, భారతంలోనూ సంఘ ధర్మ ప్రబోధమూ, భక్తి భావమూ గాని, రామాయణంలో తాత్త్విక దృష్టీ, భక్తి రచనా గాని, అలాగే భాగవతంలో సంఘ ధర్మ బోధా, తాత్త్విక వివరణా గాని క్వాచిత్కంగా కూడా కనిపించవని అర్థం చేసుకో కూడదు. అదిలో ప్రచురంగా ఉన్న తాత్త్వికమైన 'ఉపనిషద్ - భారత' దృష్టి క్రమంగా లుప్తమై, నీతి బోధకూ, భక్తికీ పట్టం గట్టిన రామాయణ, భాగవత దృక్పథాలు విపుల ప్రచారం పొందడంతో భారతీయ సాహిత్యాలు చాలా వరకు సత్యాంశ దూరాలూ, సుందర శివాంశ ప్రధానాలూ కావడం జరిగిందని నా ప్రతిపాదన.

కామం, క్రోధం, శోకం, భయం, జుగుప్స వంటివి సర్వసాధారణాలైన భావాలే కనుక నిజానికి శృంగారాది రస సమంచితాలైన కావ్యాలు ఏ సంఘంలో వెలసినవైనా సర్వమానవ సమాస్వాద్యాలు కావలసినదే! కాని, ప్రాకృత జనుల అకృత్రిమ కామాదులు మాత్రమే సర్వ మానవులకూ సమానంగా ఆస్వాద్యం అవుతున్నాయి. నాగరకత ప్రబలి సహజ ప్రవృత్తులు రంగు రంగుల దుస్తులు ధరించి కృతకములుగా తయారైన తర్వాత వివిధ సంఘాల కామ, శోకాద్యనుభూతులలో భేదం ఏర్పడింది. మ్లేచ్ఛాదిగతమైన శృంగారాదులనను శృంగారాభాసలుగా నిర్దేశించిన ప్రాచీనాలంకారికులు ఈ అంశాన్నే స్పష్టం చేస్తున్నారు. వేదాలలోనూ, భవభూతి, ఆంగ్లకవి జాన్ డన్ (John Donne) వంటి వారిలోనూ కనిపించే శృంగారాదులు నాగరకతా ముద్ర తక్కువగా ఉన్నవనీ, కాళిదాసు, షేక్స్పియర్ ప్రభృతులలో కనిపించే శృంగారాదులు నాగరకతా ముద్ర ఎక్కువగా పడినవనీ స్థూలంగా మననం గ్రహించవచ్చు. ప్రాకృతభావాలు సత్య, సౌందర్యాంశ సమప్రధానాలు; నాగరక భావాలు సత్యాంశ దూరములూ, కేవల సౌందర్యాంశ ప్రధానములూ!

పాశ్చాత్య సాహిత్యాల ప్రభావం వల్ల దేశ భక్తి, జాతీయతాభావం, అకామ శృంగారం (Platonic love), సామ్యవాద ప్రబోధం వంటి కొత్త విలువలు ఎన్నో మనం అలవరుచుకున్న మాట నిజమే అయినా, ఆ పాశ్చాత్య సాహిత్యాలను కూడా సూక్ష్మంగా పరిశీలించి చూస్తే భారతీయ సాహిత్యాలలో మనం గుర్తించిన ప్రధానమైన విలువలు మూడింటినే వాటిలోనూ మనం దర్శించవచ్చును. తాత్త్విక దృష్టి (Metaphysical), నైతిక దృష్టి (didactic), ఊహాను భూతి ప్రధానమైన ఆత్మాశ్రయ దృష్టి (lyrical) - ఈ మూడే సర్వ సాహిత్యాలలోనూ ప్రధానమైన విలువలు, ఆయా దేశాలలో, ఆయా కాలాలలో ఆయా విలక్షణ పరిస్థితుల కనుగుణంగా ఒక్కొక్క దృష్టికి ఎక్కువ విలువ ఏర్పడుతూ వచ్చింది.

ఏ సంఘం సాహిత్యం ఆ సంఘం వారికే ఉద్దిష్టమైంది గద - ఇతర సంఘాల వారికి అది అస్వాద్యం కాకపోతే ఏమి ఇబ్బంది?' అని అడుగవచ్చు. పారిశ్రామిక నాగరకత అవతరించక పూర్వం హాయిగా ఏ సంఘాని కా సంఘం ఇతర సంఘాలను గూర్చిన ఎలాంటి ప్రసక్తి లేకుండా తన సంవృత స్వర్గంలో తాసుఖంగా జీవిస్తున్న కాలంలో ఆ మాట కొంత వరకు నిజమే! కాని, ఏ సంఘమూ తాను ఎంత వద్దనుకున్నా ఇతర సంఘాల సంపర్కం లేకుండా జీవించడం ఈనాడు సాధ్యంకాదు. ప్రపంచంలో ఏ మారుమూల లేచిన ఏ నూతన భావతరంగమైనా నిమిషాల మీద జగత్తు నలుమూలలకూ ప్రాకి, తెలిసో, తెలియకుండానో అందరిలో సమానంగా సంచలనం కలిగిస్తున్న రోజులివి. ప్రపంచ సాహిత్యాలు అన్యోన్య ప్రభావితము లవుతూ విలువలు ఏకీకృతం అయిపోతున్న రోజులివి. ఈ సంగతి గుర్తించి సాహిత్యపు విలువలను గూర్చిన తమ భావాలను కాలానుగుణంగా సవరించుకోడానికీ, నేటి ప్రపంచ సాహిత్య ధోరణి కనుగుణమైన తమ 'ఉపనిషద్ భారత' దృష్టిని పునరుద్ధరించుకోడానికీ భారతీయ సాహిత్యాలు ఎంత త్వరగా ప్రయత్నిస్తే అంత మంచిది.

ఈ వ్యాసం ముగించే ముందు ఇంత వరకు చర్చించిన అంశాలను ఒక్క సారి పునశ్చరణ చేస్తాను. విలువలను గూర్చి చర్చించని సాహిత్య విమర్శ ఎలాంటి ప్రయోజనమూ సాధింపజాలదు. సంఘాచారాలతో పెనవేసుకున్న భావాలకంటె సర్వ మానవ సమానమైన అనుభూతులు మరింత ఎక్కువగా ఆదరించ దగ్గవి. సాహిత్యానికి సౌందర్య దృష్టీ, శ్రేయోదృష్టీ కూడా ఆవశ్యకమే అయినా,

సాహిత్యం అభినయం కాకూడదు; ఆత్మని వేదన కావాలి!

పై పై కి....